

Onderzoek seksueel grensoverschrijdend gedrag – 1-meting

Rapport Ipsos I&O

www.ioresearch.nl

Colofon

Uitgave

Ipsos I&O
Piet Heinkade 55
1019 GM Amsterdam

Rapportnummer

2024/042

Datum

maart 2024

Opdrachtgever

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

Auteurs

Judith van Werkhoven
Carolien Veldkamp
Leon Heuzels
Teije ten Den

Copyright

Het overnemen uit deze publicatie is toegestaan, mits de bron duidelijk wordt vermeld.

Inhoudsopgave

Samenvatting	4
1 Inleiding	9
1.1 Doelstelling en onderzoeksvragen één-meting	9
1.2 Methode	10
1.3 Leeswijzer	10
2 Bekendheid met thematiek	12
2.1 Definiëren van seksueel grensoverschrijdend gedrag	12
2.2 Eigen ervaringen en in omgeving	17
2.3 Zelf vertonen van seksueel grensoverschrijdend gedrag	24
2.4 Conclusies	25
3 Urgentiegevoel	27
3.1 Conclusie	30
4 Bespreekbaarheid en (eigen) acties	32
4.1 Bespreekbaarheid en eigen acties	32
4.2 Eigen acties	33
4.3 Rol bij aanpakken	39
4.4 Conclusies	41
5 Seksueel grensoverschrijdend gedrag op het werk	43
5.1 Houding, gesprek en afspraken op werk	43
5.2 Seksueel grensoverschrijdend gedrag zelf meegemaakt of gezien op werk	49
5.3 Actie ondernemen op werk	51
5.4 Conclusie	53
A Bijlagen	55
A.1 Achtergrondkenmerken respondenten	55
A.2 Het I&O Research Panel	56

Samenvatting

Het meerjarige programma ‘Nationaal Actieprogramma Aanpak seksueel grensoverschrijdend gedrag en seksueel geweld’ wordt gecoördineerd door het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) en het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW). Om vinger aan de pols te houden bij de uitvoering van het programma, voerde Ipsos I&O een nul- en één-meting uit voor het ministerie van OCW, om inzicht te krijgen in de sentimenten die leven en de posities die het algemeen Nederlands publiek inneemt ten opzichte van seksueel grensoverschrijdend gedrag. Dit rapport bevat de resultaten van de één-meting. In deze samenvatting staan de belangrijkste resultaten weergegeven.

Bekendheid met de thematiek

Drie op de tien Nederlanders (h)erkent (bijna) alle voorgelegde seksueel grensoverschrijdend gedragsvormen. Eén op de tien (h)erkent er zeven of minder. De helft twijfelt over één of meerdere gedragsvormen. Seksueel grensoverschrijdend gedrag komt volgens Nederlanders het meest voor in het uitgaansleven, online, en bij studentenverenigingen. Dit gedrag zou het minste voorkomen in de privé-omgeving en op religieuze locaties. Ruim vier op de tien Nederlanders heeft zelf wel eens seksueel grensoverschrijdend gedrag ervaren. Meer dan de helft heeft het wel eens bij een ander waargenomen. In beide gevallen vond het voornamelijk plaats op werk of op publieke locaties. De helft van de Nederlanders die het gedrag waarnam bij een ander, zegt actie te hebben ondernomen. Ruim een op de tien Nederlanders denkt zelf wel eens seksueel grensoverschrijdend gedrag te hebben vertoond.

Wat opvalt in de vergelijking tussen de resultaten van de twee metingen:

- Net als vorig jaar benoemen veruit de meeste Nederlanders een handeling als grensoverschrijdend wanneer dit fysieke vormen aanneemt. Opnieuw zegt de helft van de Nederlanders te twijfelen bij een of meerdere handelingen. De groep die (bijna) alle gedragsvormen als seksueel grensoverschrijdend (h)erkend (of hierover twijfelt) is dit jaar groter dan vorig jaar (29% tegenover 24%). Er zijn geen verschillen tussen 2023 en 2024 met betrekking tot hoe vaak het gedrag op bepaalde locaties plaatsvindt.
- Dit jaar geeft ruim vier op de tien Nederlanders (43%) aan zelf weleens seksueel grensoverschrijdend gedrag te hebben te ervaren. Meer dan de helft (55%) heeft weleens gehoord of gezien dat iemand anders het gedrag meemaakte.
- Bij een op de twintig Nederlanders die zelf dit gedrag meemaakte, vond dit in het afgelopen jaar plaats, en bijna twee van de tien Nederlanders wisten af van de ervaringen van een ander met seksueel grensoverschrijdend gedrag in de afgelopen 12 maanden. Het merendeel van de ervaringen ging over ongepaste opmerkingen en grappen op het werk of bij publieke plekken (straat, winkels, uitgaansleven). De helft van de Nederlanders zegt actie te hebben ondernomen, na het waarnemen van dit gedrag bij een ander.

Wanneer we de resultaten van dit hoofdstuk uitsplitsen naar verschillende achtergrondkenmerken zoals geslacht, leeftijd, woonplaats en politieke voorkeur dan blijkt dat deze niet sterk afwijken van de verschillen tussen groepen bij de vorige meting. Globaal gezien zijn er twee groepen te onderscheiden: 1) Groep met weinig tot geen probleembesef en 2) Groep met groot probleembesef.

Weinig tot geen probleembesef

Onder deze groep vallen mensen die weinig vormen van seksueel grensoverschrijdend gedrag (h)erkennen, die hier niet over twifelen, die denken dat het gedrag niet vaak voorkomt op diverse locaties, die het gedrag zelf niet hebben ervaren of het hebben waargenomen, die vaker geen actie ondernemen bij het waarnemen ervan. De achtergrondkernmerken van deze groep zijn over het algemeen: mannen, ouder dan 40 jaar, mensen wonend in andere delen dan het westen van Nederland, stemmers op meer rechtse en/of conservatieve partijen, mensen werkend in andere sectoren dan de niet-commerciële (a) Landbouw, bouw- en nuts-industrie, b) Commercieel, c) Overheid).

Groot probleembesef

Onder deze groep vallen mensen die juist het tegenovergestelde aangeven, en daarmee meer zeker zijn van het bestaan en de frequentie van het gedrag: mensen die veel vormen van seksueel grensoverschrijdend gedrag (h)erkennen, die hierover twifelen, die denken dat het gedrag vaak voorkomt op diverse locaties, die het gedrag zelf hebben ervaren of het hebben waargenomen, die vaker actie ondernemen bij het waarnemen ervan. De achtergrondkernmerken van deze groep zijn over het algemeen: vrouwen, jonger dan 40 jaar, mensen wonend in het westen van Nederland, stemmers op meer links en/of progressieve partijen, mensen werkend binnen de niet-commerciële sector.

Urgentiegevoel

Iets meer dan de helft van de Nederlanders ziet seksueel grensoverschrijdend gedrag als een groot probleem in Nederland. Ruim zes op de tien vinden dat seksueel grensoverschrijdend gedrag harder moet worden aangepakt. Iets meer dan de helft vindt dat gedrag tegenwoordig te snel als grensoverschrijdend gedrag wordt gezien. Ruim vier op de tien denken dat seksueel grensoverschrijdend gedrag de afgelopen vijf jaar gelijk is gebleven en ruim een derde denkt dat dit is toegenomen. Ruim een derde vindt dat er te veel aandacht voor seksueel grensoverschrijdend gedrag is in de media. De aandacht in de media zou bovendien minder naar de dader en meer naar het slachtoffer moeten gaan.

Wat opvalt in de vergelijking tussen de resultaten van dit jaar met vorig jaar:

- Iets meer dan de helft van de Nederlanders ziet seksueel grensoverschrijdend gedrag als een groot probleem in Nederland. Ten opzichte van de vorige meting is dit licht afgenomen (54% tegenover 57%). Ook vindt dit jaar een iets kleinere groep dat het gedrag harder moet worden aangepakt (63% tegenover 68%). Iets meer dan de helft van de Nederlanders vindt dat het gedrag te snel als grensoverschrijdend wordt gezien.
- Een grote groep Nederlanders denkt dat seksueel grensoverschrijdend gedrag de afgelopen vijf jaar is toegenomen. Deze groep is echter wel iets kleiner dan vorig jaar (36% tegenover 40%). Een grotere groep denkt dit jaar dat het gedrag gelijk is gebleven (44% tegenover 36%).

Dit jaar zijn er aanvullende vragen gesteld over onder andere de aandacht in de media voor dit thema. Hieruit volgen de onderstaande bevindingen:

- De meningen zijn (opnieuw) verdeeld over de hoeveelheid aandacht die de thematiek krijgt in de media: ruim een derde vindt dat er te veel aandacht is (meer dan vorig jaar) en ruim een op de tien vindt juist dat er te weinig aandacht voor is (minder dan vorig jaar).
- Mensen die van mening zijn dat er te veel aandacht in de media bestaat voor het thema, geven als voornaamste gevolg hiervan dat het probleem veel groter en erger gemaakt wordt dan het eigenlijk is.

- De aandacht gaat volgens zes op de tien Nederlanders voornamelijk uit naar de dader, terwijl zij liever zouden zien dat de aandacht juist meer naar de slachtoffers uitgaat.
- Ongeveer vier op de tien Nederlanders vinden dat beschuldigen door de media-aandacht te lang en hard gestraft worden en dat zij te weinig kans krijgen om hun eer te herstellen.

Als we kijken naar de twee groepen Nederlanders die wij identificeren in dit onderzoek:

Groep met weinig tot geen probleembesef

Mensen in deze groep vinden seksueel grensoverschrijdend gedrag vaker geen groot probleem, vinden niet dat het harder moet worden aangepast, en zijn van mening dat gedrag te snel als grensoverschrijdend wordt gezien. Zij vinden vaker dat er te veel aandacht voor is in de media. Door de media-aandacht worden volgens hen beschuldigde mensen langer en harder gestraft dan nodig en krijgen zij te weinig kans om hun eer te herstellen.

Groep met groot probleembesef

Mensen in deze groep vinden seksueel grensoverschrijdend gedrag vaker een groot probleem, vinden dat het harder moet worden aangepast, en zijn van mening dat gedrag niet te snel als grensoverschrijdend wordt gezien. Zij vinden vaker dat er te weinig aandacht voor is in de media. Zij zijn het ermee oneens dat door de media-aandacht beschuldigde mensen langer en harder worden gestraft dan nodig of dat zij te weinig kans krijgen om hun eer te herstellen.

Bespreikbaarheid en (eigen) acties

Wat opvalt in de vergelijking tussen de resultaten van dit jaar met vorig jaar:

- Dit jaar geven Nederlanders minder vaak aan het gemakkelijk te vinden om over de thematiek te praten. In het geval van lichte vormen vindt nog steeds een meerderheid het gemakkelijk om erover te praten, bij zware vormen is dat iets minder dan de helft. Wat bijna niet is veranderd: minder dan de helft van de Nederlanders bespreekt de thematiek met vrienden, bijna twee derde zegt het gedrag te bespreken met eigen kinderen en iets meer dan de helft van de Nederlanders denkt dat mensen in hun omgeving dezelfde mening hebben over de thematiek als zijzelf.
- Het gemak van iemand aanspreken op seksueel grensoverschrijdend gedrag is ook onveranderd gebleven: de helft vindt dit gemakkelijk bij een vriend/vriendin, een kwart bij een onbekende. In hoeverre mensen weten welke acties ze kunnen ondernemen bij het waarnemen van seksueel grensoverschrijdend gedrag, hangt sterk af van de situatie. De situatie waarbij men dit het beste weet, is wanneer een vriend of vriendin bij een ander blijft aandringen om te zoenen tijdens het uitgaan (iets minder dan de helft weet heel goed wat te doen). De situatie waarbij de minste mensen weten welke acties te ondernemen is wanneer iemand op straat wordt lastiggevallen door nafluiten en/of seksueel getinte opmerkingen (een tiende weet heel goed wat te doen). De acties die Nederlanders in meerdere gevallen het meest gepast vinden zijn het bespreken met het slachtoffer of met de dader. Ook een melding maken bij een gezaghebbend persoon wordt vaak als gepast gezien.
- Degene die de grootste rol speelt bij het verminderen van seksueel grensoverschrijdend gedrag is volgens Nederlanders de dader zelf. Ook ziet men een goede opvoeding als belangrijke oplossing om het gedrag te verminderen: ouders en onderwijsinstellingen krijgen een grote rol toebedeeld. Omstanders en de slachtoffers zelf spelen volgens Nederlanders de kleinste rol. Er valt op dat dit jaar meer mensen een rol toebedelen aan de organisaties waar het plaatsvindt, aan rechters, politie, de overheid en aan omstanders.

De overheid heeft sinds april 2022 een regeringscommissaris Seksueel Grensoverschrijdend Gedrag, in de persoon van Mariëtte Hamer. Meer dan de helft van de Nederlanders heeft niet gehoord van de regeringscommissaris Mariëtte Hamer of haar werk. Ruim vier op de tien Nederlanders hebben er wel van gehoord en een kwart weet ongeveer wat de regeringscommissaris doet.

Weinig tot geen probleembesef

Mensen in deze groep vinden het vaker makkelijk om een persoon op hun seksueel grensoverschrijdend gedrag aan te spreken. Zij weten vaker heel goed welke acties zij kunnen ondernemen wanneer zij seksueel grensoverschrijdend gedrag waarnemen.

Groot probleembesef

Mensen in deze groep vinden het vaker niet makkelijk om een persoon op hun seksueel grensoverschrijdend gedrag aan te spreken. Zij weten vaker niet welke acties zij kunnen ondernemen wanneer zij seksueel grensoverschrijdend gedrag waarnemen.

Seksueel grensoverschrijdend gedrag op werk

Dit thema gaat over een nieuw onderdeel van de vragenlijst, waardoor er geen vergelijking met de vorige vragenlijst kan worden getrokken.

Nederlanders ervaren dat er begrip is op het werk voor elkaars standpunten over seksueel grensoverschrijdend gedrag en dat het makkelijker is geworden om hierover te praten. Desalniettemin ziet vier op de tien werkende Nederlanders dat er verschil van mening is op het werk over wat onder seksueel grensoverschrijdend gedrag valt en wat niet. Als men over seksueel grensoverschrijdend gedrag praat op het werk, is dit het vaakst met collega's die dichtbij staan.

De helft van de werkende Nederlanders geeft aan dat er op het werk duidelijke afspraken zijn gemaakt over omgangsvormen. Door het gesprek over omgangsvormen kan ruim driekwart makkelijker tot actie overgaan of grenzen aangeven in het geval van seksueel grensoverschrijdend gedrag. Als een collega ongepaste seksueel getinte grappen zou maken, zouden de meeste Nederlanders deze collega hierop aanspreken. Als een manager dit zou doen, zouden vier van de tien deze manager hierop aanspreken. De vertrouwenspersoon of HR inlichten zou men eerder doen als een manager de desbetreffende grap maakt dan als een collega de grap maakt.

Een op de tien van de werkende Nederlanders heeft zelf het afgelopen jaar seksueel grensoverschrijdend gedrag meegemaakt op het werk. Een op de vijf heeft dit op het werk gezien of erover gehoord het afgelopen jaar. Ook is er een groep die twijfelt over de situatie die zij zelf meemaakte of over de situatie bij een ander. In de meeste zogenoemde twijfelgevallen ging het om seksueel getinte of flirterige opmerkingen door een collega of medewerker.

In de helft van de gevallen (zelf meegemaakt of gezien/gehoord) werd er geen actie ondernomen. De vaakst genoemde reden hiervoor is dat men het incident niet erg genoeg vond of dat er al actie werd ondernomen door iemand anders.

Inleiding

1 Inleiding

Uit de Prevalentiemonitor ‘Huiselijk Geweld en Seksueel Grensoverschrijdend Gedrag’ van het WODC en het CBS (2022) weten we hoe vaak seksueel grensoverschrijdend gedrag en seksueel geweld voorkomen. Ook weten we welke groepen hier vaker dan gemiddeld slachtoffer van zijn. Seksueel grensoverschrijdend gedrag en seksueel geweld brengen grote persoonlijke en maatschappelijke gevolgen met zich mee. Daarom heeft het kabinet het Nationaal Actieprogramma ‘Aanpak Seksueel Grensoverschrijdend Gedrag en Seksueel Geweld’ gelanceerd op 13 januari 2023. Het actieprogramma wordt gecoördineerd door het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap en het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid. In dit actieprogramma staat aan de hand van vijf actielijnen hoe er de komende drie jaren in samenwerking met tal van organisaties en betrokkenen wordt ingezet op het voorkomen, signaleren en opvolgen van seksueel grensoverschrijdend gedrag en seksueel geweld.

Peiling in 2023 en 2024

Om vinger aan de pols te houden bij de uitvoering van het meerjarige programma, liet het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) peilingen uitvoeren onder het algemeen publiek in Nederland. Ipsos I&O voert deze peilingen uit voor het ministerie. Centraal staat het sentiment dat er rond deze thematiek leeft in Nederland en naar de posities die verschillende Nederlanders hierover innemen.

In 2023 heeft Ipsos I&O een eerste meting uitgevoerd en hier een rapportage over opgeleverd. In 2024 voerde Ipsos I&O een één-meting uit. In deze meting hebben we extra aandacht besteed aan seksueel grensoverschrijdend gedrag op het werk. In de huidige rapportage worden de resultaten van deze één-meting van 2024 gepresenteerd, in combinatie met een meerderheid van de vragen van de vorige meting.

1.1 Doelstelling en onderzoeksvragen één-meting

De doelstelling van dit onderzoek is om inzicht te krijgen in hoeverre de sentimenten die leven en de posities die het algemeen Nederlands publiek inneemt ten opzichte van seksueel grensoverschrijdend gedrag zijn veranderd ten opzichte van een jaar geleden.

Hoofdvraag:

Welke sentimenten leven er in Nederland in 2024 met betrekking tot seksueel grensoverschrijdend gedrag?

Deelvragen:

- 1 In welke mate herkennen Nederlanders de verschillende vormen van seksueel grensoverschrijdend gedrag en seksueel geweld?
- 2 In welke mate voelen Nederlanders urgentie bij het aanpakken van seksueel grensoverschrijdend gedrag en seksueel geweld?
- 3 In welke mate vinden Nederlanders het makkelijk of moeilijk om zelf seksueel grensoverschrijdend gedrag te herkennen, te bespreken en tegen te gaan?

- 4 Hoe ervaart men (ook het tegengaan en bespreekbaar maken van) seksueel grensoverschrijdend gedrag op het werk?
- 5 Welke partijen zijn verantwoordelijk voor de aanpak van seksueel grensoverschrijdend gedrag en wat is de rol van Nederlanders zelf hier in?

1.2 Methode

Voor dit onderzoek is er een vragenlijst uitgezet in het I&O Research Panel onder Nederlanders van 18 jaar en ouder. Zij konden via een persoonlijke e-mailuitnodiging de vragenlijst online invullen. Voor dit onderzoek zijn 6.000 Nederlanders (18+) aangeschreven. In totaal vulden 3.902 Nederlanders de vragenlijst in. Sommige deelnemers kregen niet alle vragen te zien. Bij alle figuren wordt de steekproefbasis vermeld. De achtergrondgegevens van de deelnemers staan weergegeven in Tabel 1. De vragenlijst is in samenspraak met OCW en SZW opgesteld en de uitnodigingsmail is maandag 19 februari 2024 verstuurd. De vragenlijst kon tot en met zondag 25 februari ingevuld worden. Meer informatie over het I&O Research Panel in bijlage A2.

Analyse

De resultaten van gesloten vragen staan weergegeven in grafieken. Indien de percentages in grafieken niet optellen tot 100 procent is dit het gevolg van afrondingsverschillen of omdat het om meerkeuzevragen gaat. Sommige uitkomsten gaan niet over de totaalgroep, maar een specifieke groep. Indien dat het geval is, staat dit bij de titel van de desbetreffende tabel of grafiek vermeld. Tussen haakjes staat het aantal respondenten dat deze vraag heeft ingevuld vermeld ($n=$) of, bij meerdere stellingen, het kleinste aantal respondenten ($n_{\min} =$). Significante verschillen tussen de nul- en één-meting worden in de tekst benoemd. Significante verschillen tussen bepaalde groepen in Nederland worden samengevat benoemd in concluderende paragrafen per hoofdstuk.

1.3 Leeswijzer

Dit rapport kent vier inhoudelijke hoofdstukken. In hoofdstuk 2 behandelen wij de bekendheid van de Nederlanders met de thematiek. Wij gaan daarbij in op de definities van seksueel grensoverschrijdend gedrag, waar Nederlanders denken dat dit plaatsvindt en wat eigen ervaringen zijn. In hoofdstuk 3 gaan wij nader in op het urgentiegevoel. In hoofdstuk 4 staat de houding ten opzichte van seksueel grensoverschrijdend gedrag centraal en welke partijen hier een rol in hebben. Tot slot presenteert hoofdstuk 5 de resultaten met betrekking tot seksueel grensoverschrijdend gedrag op het werk. Wij gaan daarbij in op de houding van werkenden ten aanzien van het thema, afspraken die gemaakt worden op de werkvloer, ervaringen van werkenden en acties die op waargenomen gedrag volgen.

Het is van belang om bij het lezen van de resultaten bewust te zijn van het volgende: het wel of niet ervaren of waarnemen van seksueel grensoverschrijdend gedrag is voor een groot deel afhankelijk van welk gedrag een persoon als seksueel grensoverschrijdend (h)erkend. Dit verschilt per persoon. Het verschil tussen een persoon die veel seksueel grensoverschrijdend gedrag heeft ervaren en een persoon bij wie dit niet het geval is, kan dus mogelijk voor een deel te maken hebben met de verschillende interpretaties die zij hebben bij welk gedrag seksueel grensoverschrijdend is, en welke gedrag niet.

Resultaten

2 Bekendheid met thematiek

In dit hoofdstuk geven we antwoord op de volgende onderzoeksvraag:

‘In welke mate herkennen Nederlanders de verschillende vormen van seksueel grensoverschrijdend gedrag en seksueel geweld?’

Eerst presenteren we de ontwikkelingen ten opzichte van de 0-meting. In de conclusie van dit hoofdstuk presenteren we de belangrijkste bevindingen op het gebied van achtergrondkenmerken en ontwikkelingen.

2.1 Definiëren van seksueel grensoverschrijdend gedrag

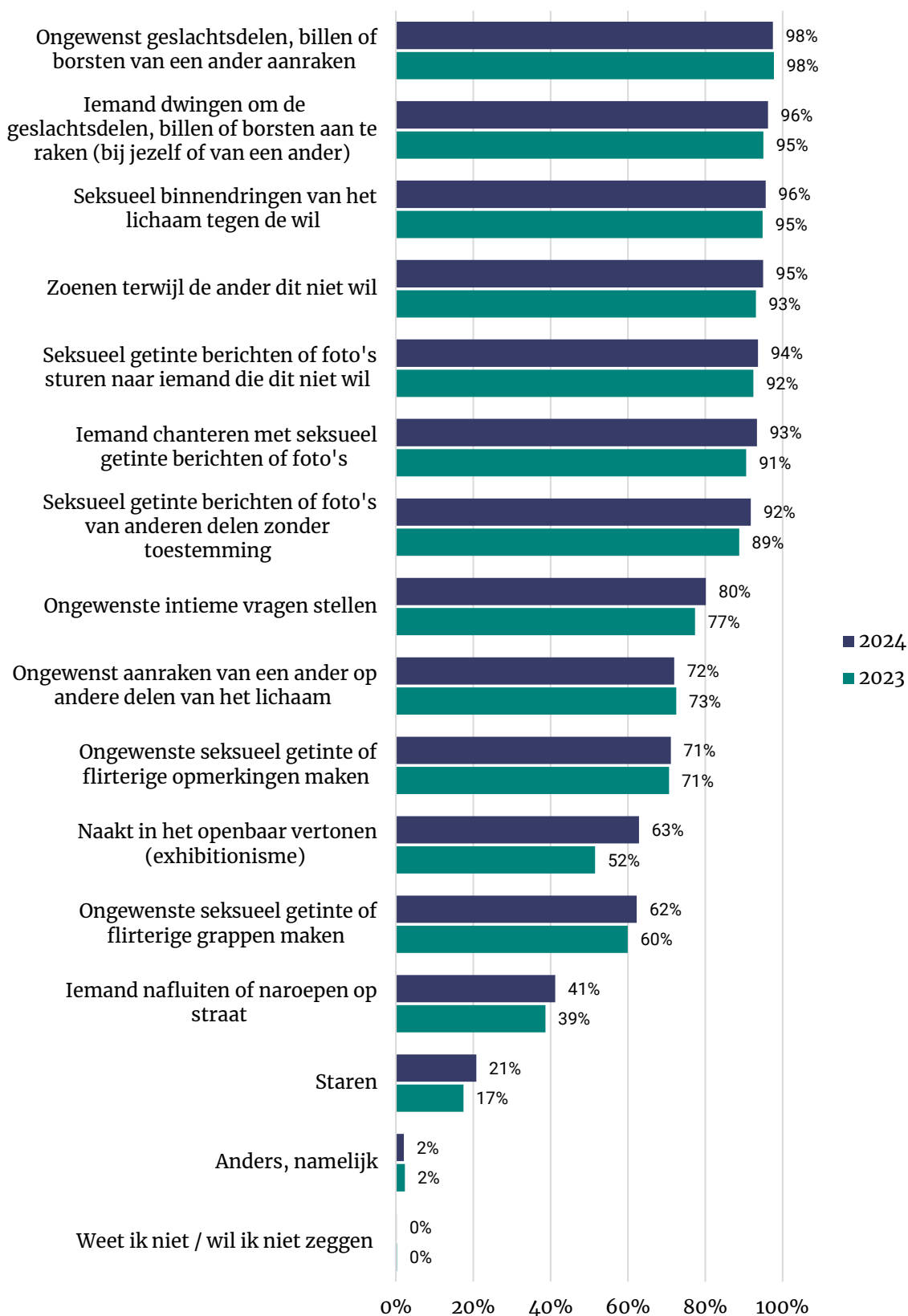
Bijna alle Nederlanders zijn het er over eens dat ongewenste fysieke aanrakingen seksueel grensoverschrijdend zijn

Bijna alle Nederlanders bestempelen het ongewenst seksueel binnendringen van het lichaam en het ongewenst (gedwongen worden tot) aanraken van geslachtsdelen, billen of borsten als seksueel grensoverschrijdend gedrag (96% tot 98%). Zie onderstaande Figuur 2.1. Ruim negen op de tien Nederlanders vinden onder seksueel grensoverschrijdend gedrag ook vallen: zoenen tegen de wil (95%), ongewenst seksueel getinte berichten of foto's sturen (94%), gebruiken voor chantage (93%). Ten opzichte van vorig jaar vinden meer Nederlanders dat het delen van seksueel getinte berichten of foto's zonder toestemming onder seksueel grensoverschrijdend gedrag valt (2024: 92%, 2023: 89%).

Een iets kleinere groep schaart onder dit gedrag ook ongewenst intieme vragen stellen (80%), ongewenst een ander aanraken op andere lichaamsdelen (dan geslachtsdelen, billen of borsten) (72%), ongewenste seksueel getinte of flirterige opmerkingen (71%) en grappen (62%) maken. Flirterige opmerkingen ziet men dus vaker als seksueel grensoverschrijdend gedrag, dan wanneer iets in een grapvorm wordt gebracht. Ruim zes op de tien Nederlanders (63%) vinden dat naakt in het openbaar vertonen onder dit gedrag valt, dit is meer dan vorig jaar (52%). Vier op de tien (41%) zien het nafluiten of naroeven van iemand op straat als seksueel grensoverschrijdend gedrag en een op de vijf (21%) vindt dat staren hier ook onder valt. Verder heeft een enkeling gekozen voor de optie 'anders'. Uit de toelichting blijkt dat mensen voornamelijk 'alle benoemde vormen' willen aangeven of alle seksuele gedragsvormen die ongewenst zijn. Ook zijn er mensen die aangeven het lastig te vinden om antwoord te geven op de gesloten vraag vanwege de afhankelijkheid van de context en omstandigheden waarbinnen het gedrag plaatsvindt.

Een kleine groep (4%) bestempelt ongewenst seksueel binnendringen van het lichaam niet als een vorm van seksueel grensoverschrijdend gedrag. De meerderheid van deze groep geeft aan dat zij deze vorm heftiger vinden dan seksueel grensoverschrijdend gedrag (71%). Zij noemen dit 'aanranding' of 'verkrachting'. Een enkeling vindt dit daadwerkelijk geen seksueel grensoverschrijdend gedrag (3%). Een klein deel heeft per ongeluk over deze optie heen gelezen (8%), weet het niet of wil het niet zeggen (5%).

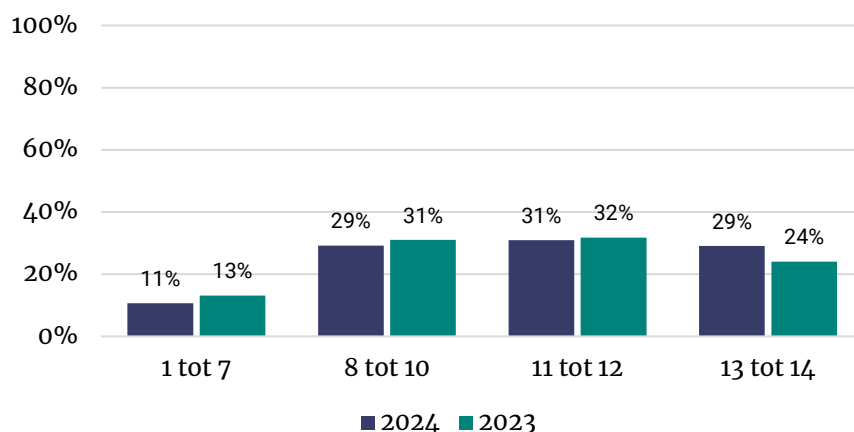
Figuur 2.1 Wat valt volgens u onder seksueel grensoverschrijdend gedrag? (meerdere antwoorden mogelijk) (n=3908)

Circa negen op de tien noemen meerderheid voorgelegde handelingen grensoverschrijdend

Bijna alle Nederlanders herkennen en erkennen een of meer van de veertien beschreven gedragsvormen als zijnde vormen van seksueel grensoverschrijdend gedrag (zie de gedragsvormen in Figuur 2.1). Circa een op de tien (11%) duidt een tot zeven van de aangegeven gedragsvormen als seksueel grensoverschrijdend en ongeveer drie op de tien (29%) doen dit vrijwel bij alle aangegeven gedragsvormen. Dit is toegenomen vergeleken met de vorige meting (24%).

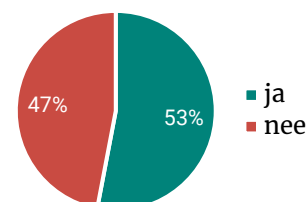
Figuur 2.2 Aantal (h)erkende vormen (n=3908)

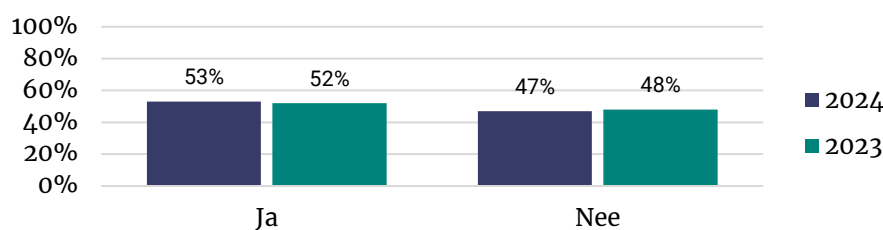
Helft van de Nederlanders twijfelt bij bepaalde gedragsvormen

Ongeveer de helft van de Nederlanders (53%) twijfelt of een of meer van de aangegeven gedragsvormen onder grensoverschrijdend gedrag vallen. Dit is vergelijkbaar met de vorige meting. Voor de duidelijkheid: deze twijfel vertelt ons niet of men deze gedragsvorm(en) uiteindelijk wel of niet heeft gekwalificeerd als seksueel grensoverschrijdend.

Figuur 2.3 Heeft u bij een optie sterk getwijfeld? (n=3908)

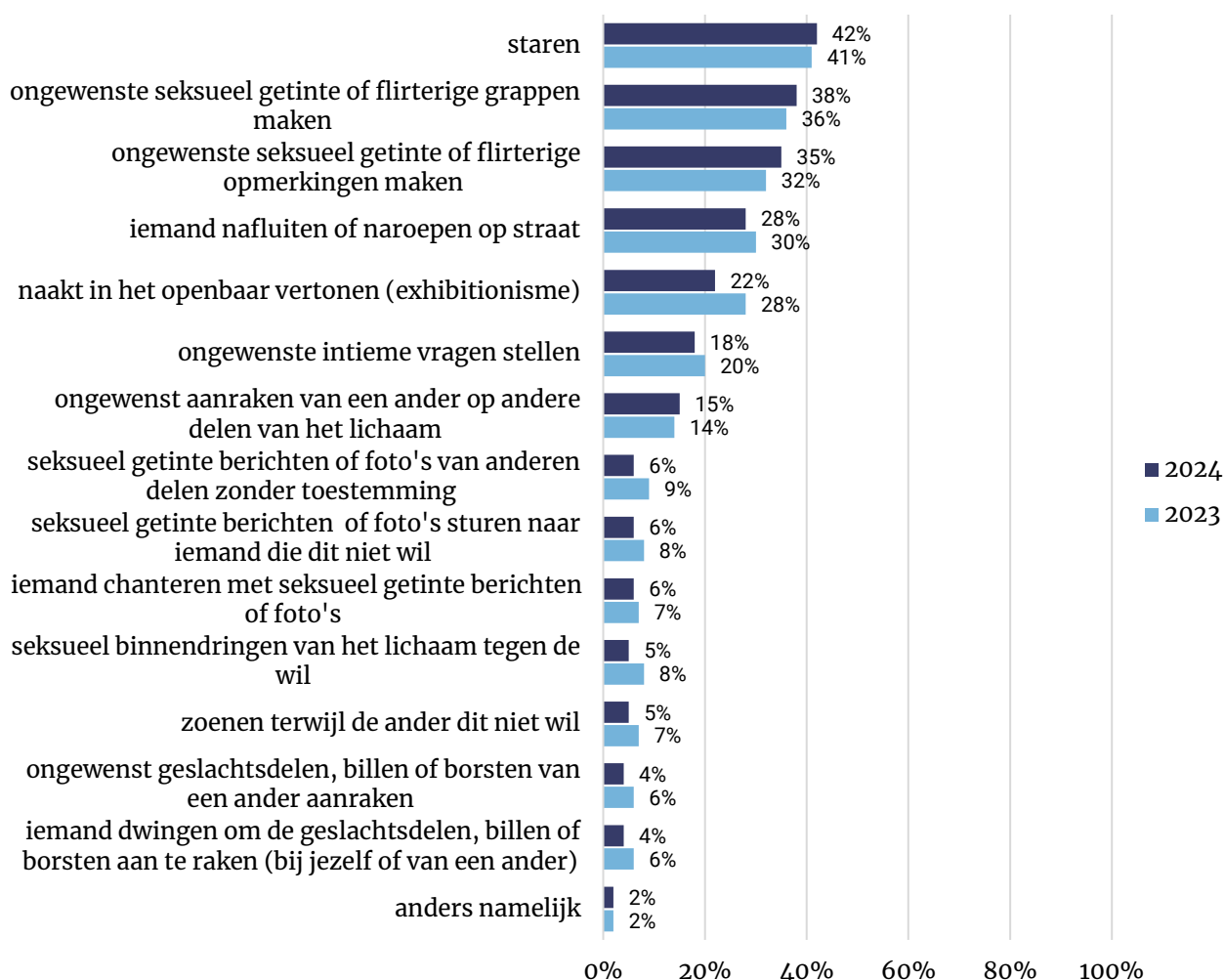
Figuur 2.4 Heeft u bij een optie sterk getwijfeld?

Twijfelaars aarzelen voornamelijk over staren (42%), ongewenste seksueel getinte of flirterige grappen (38%) en opmerkingen (35%) maken, iemand naropen of nafluiten op straat (28%) of naakt tonen in het openbaar (22%) (zie Figuur 2.5). In de vorige meting werd over deze gedragsvormen ook het meest getwijfeld, al zijn er wat kleine verschillen. Vorig jaar werd er iets minder getwijfeld over ongewenst seksueel getinte of flirterige opmerkingen maken (2023; 32%) en meer getwijfeld over naakt tonen in het openbaar (2023; 28%). Het minst wordt getwijfeld over het ongewenst (gedwongen worden tot) aanraken van geslachtsdelen, billen of borsten

(4%). Ook wordt er vergeleken met de vorige meting (8%) iets minder getwijfeld of het ongewenst seksueel binnendringen van het lichaam onder grensoverschrijdend gedrag valt (5%). Zoals eerder werd aangegeven, geeft een enkeling eerder in de vragenlijst aan dat zij 'ongewenst seksueel binnendringen van het lichaam' niet als seksueel grensoverschrijdend gedrag classificeren, maar als iets wat nog erger is. Dit verklaart mogelijk waarom er over enkele handelingen getwijfeld wordt.

Figuur 2.5 Heeft u bij een van deze opties sterk getwijfeld of het om seksueel grensoverschrijdend gedrag gaat? (enkel de groep weergegeven die met 'ja' antwoordde) (meerdere antwoorden mogelijk) (n=2072)

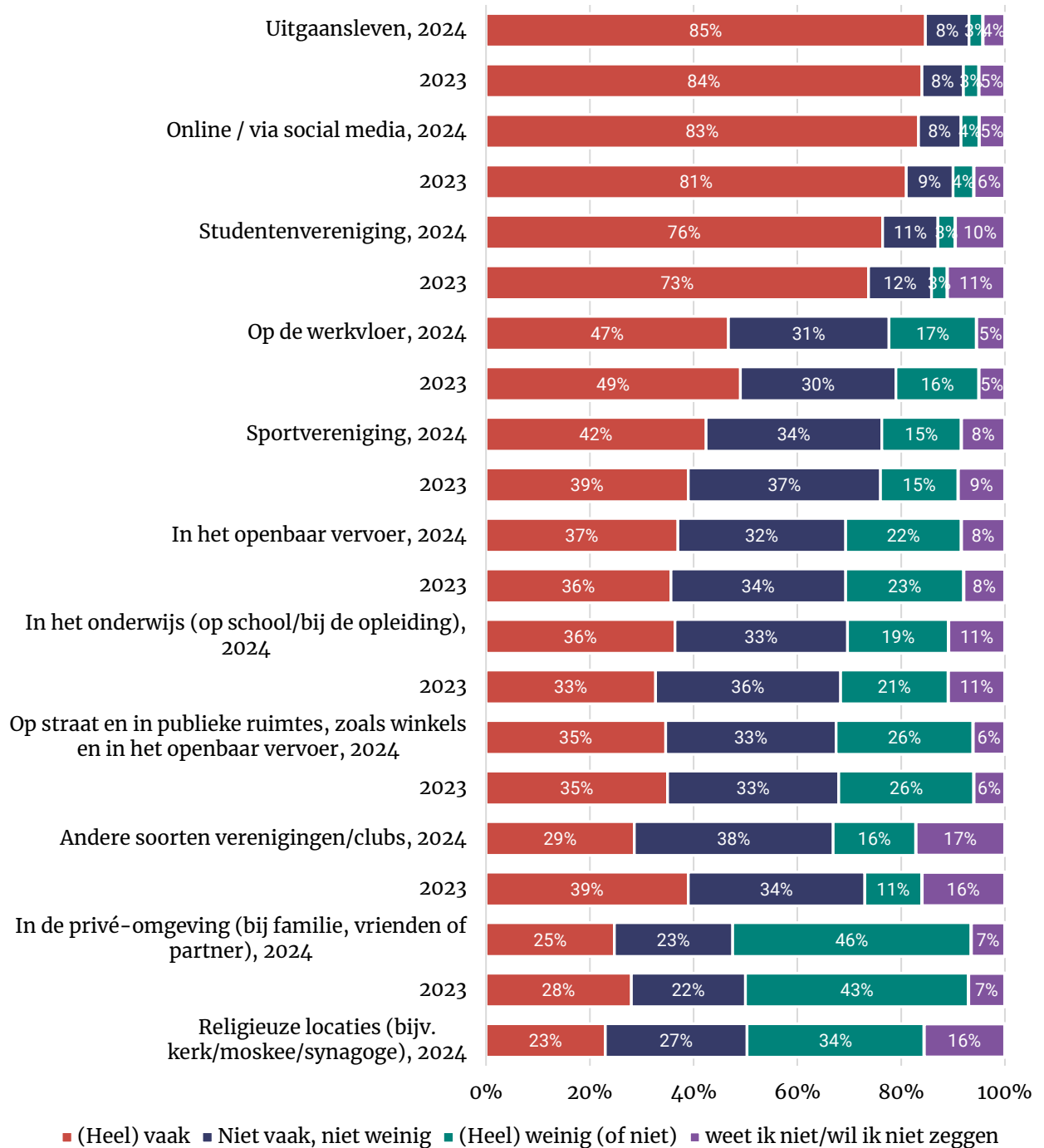

Nederlanders denken bij grensoverschrijdend gedrag voornamelijk aan ongewenst gedrag in het uitgaansleven, minder aan de privé-omgeving

Het beeld van de mate van seksueel grensoverschrijdend gedrag op bepaalde locaties is weinig veranderd vergeleken met de vorige meting. Over het algemeen denken de meeste Nederlanders dat seksueel grensoverschrijdend gedrag vooral vaak voorkomt in het uitgaansleven (85% denkt dat het hier 'heel vaak' of 'vaak' voorkomt), online en via social media (83%) en binnen studentenverenigingen (76%) (zie Figuur 2.6). Circa de helft van de Nederlanders (47%) denkt dat dit gedrag op de werkvloer (heel) vaak voorkomt. Van alle aangegeven mogelijke omgevingen waar het gedrag kan plaatsvinden, worden religieuze locaties (bijvoorbeeld kerk, moskee of synagoge) (23%) en de privé-omgeving (25%) het minst gezien als omgeving waar dit gedrag

plaatsvindt. Circa drie op de tien (29%) denken dat seksueel overschrijdend gedrag (heel) vaak voorkomt bij andere soorten clubs en verenigingen (geen sport-), in de vorige meting dachten nog ongeveer vier op de tien dat het hier (heel) vaak voorkwam (39%).

Figuur 2.6 Hoe vaak of weinig komt dit volgens u op de volgende plekken voor?¹ (n=3908)

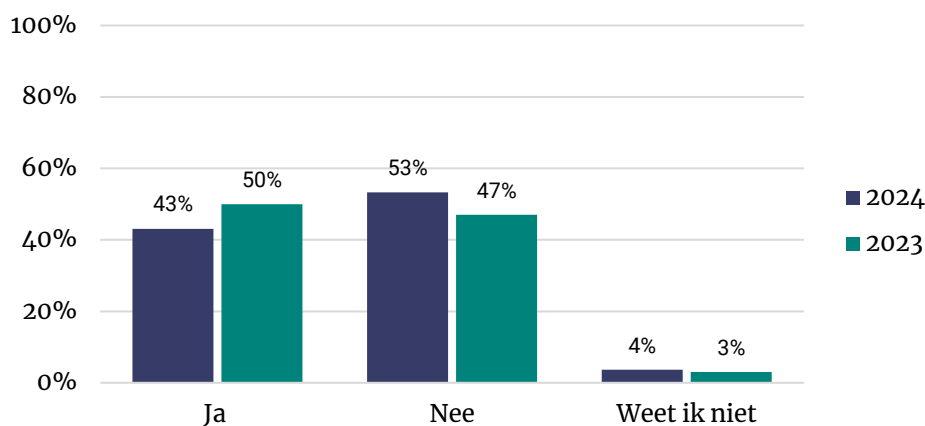
¹ 'Religieuze locaties (bijvoorbeeld kerk/moskee/synagoge) is nieuw in meting -1.

2.2 Eigen ervaringen en in omgeving

Minder dan de helft van de Nederlanders kreeg ooit te maken met seksueel grensoverschrijdend gedrag

Ruim vier op de tien Nederlanders (43%) hebben wel eens seksueel grensoverschrijdend gedrag ervaren. Iets meer dan de helft (53%) heeft dit de afgelopen jaren niet ervaren. Vergeleken met de vorige meting zijn er iets minder Nederlanders die seksueel grensoverschrijdend gedrag hebben ervaren. Dit valt mogelijk te verklaren doordat de vraagstelling dit jaar iets is aangepast: mensen konden kiezen tussen 'in de afgelopen 12 maanden' 'langer geleden dan 12 maanden' en een combinatie van deze twee. Het is mogelijk dat er onder de groep die zegt het niet te hebben ervaren ook mensen vallen die wel te maken hebben gehad met een of meer van de veertien aangegeven vormen van seksueel grensoverschrijdend gedrag, maar dat zij dit persoonlijk niet als zodanig bestempelen.

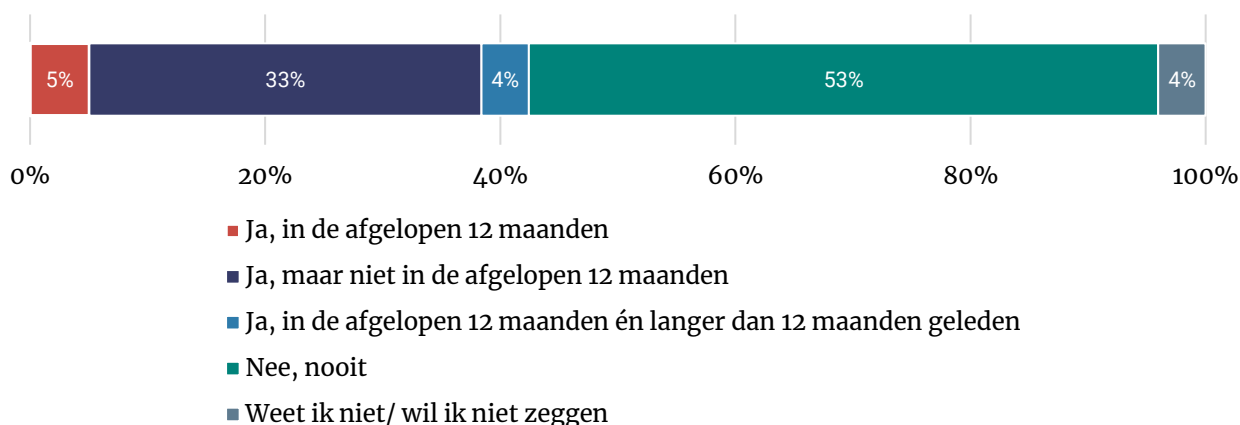
Figuur 2.7 Heeft u zelf wel eens seksueel grensoverschrijdend gedrag ervaren?

Een op de twintig Nederlanders heeft afgelopen 12 maanden het gedrag ervaren

Als we kijken naar wanneer dit grensoverschrijdend gedrag plaatsvond dan blijkt dat een derde van de Nederlanders (33%) seksueel grensoverschrijdend gedrag heeft ervaren, maar niet in het afgelopen jaar. Zie onderstaande Figuur 2.8 Heeft u zelf wel eens seksueel grensoverschrijdend gedrag ervaren? Een klein deel van 5 procent heeft dit het afgelopen jaar wel ervaren en 4 procent heeft dit het afgelopen jaar én daarvoor ervaren. Daarnaast weet 4 procent dit niet zeker of wil het niet zeggen. Het is mogelijk dat onder de groep die zegt het niet te hebben ervaren ook mensen vallen die wel te maken hebben gehad met een of meer van de veertien aangegeven vormen van seksueel grensoverschrijdend gedrag, maar dat zij dit persoonlijk niet als zodanig bestempelen.

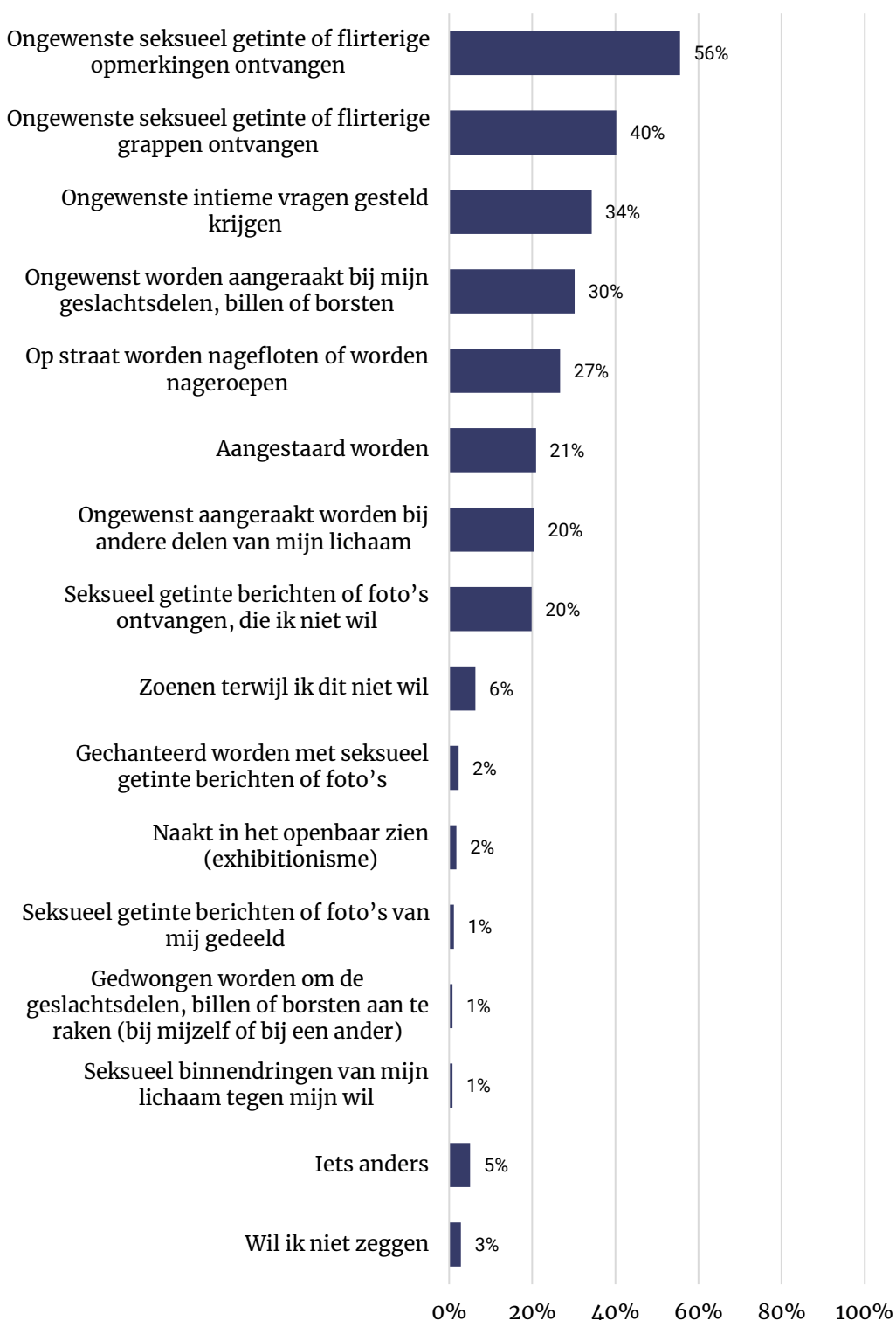
Figuur 2.8 Heeft u zelf wel eens seksueel grensoverschrijdend gedrag ervaren?² (n=3908)

Onder de Nederlanders die de afgelopen 12 maanden persoonlijke ervaringen hebben met dit gedrag gaat dit in de meeste gevallen om het ontvangen van ongepaste opmerkingen (56%), grappen (40%) of vragen (34%). Voor een enkeling ging dit om delen van seksueel getinte berichten of foto's (1%), gedwongen worden om de geslachtsdelen, billen en borsten aan te raken (bij henzelf of bij een ander) (1%) of het seksueel binnendringen van mijn lichaam tegen mijn wil (1%).

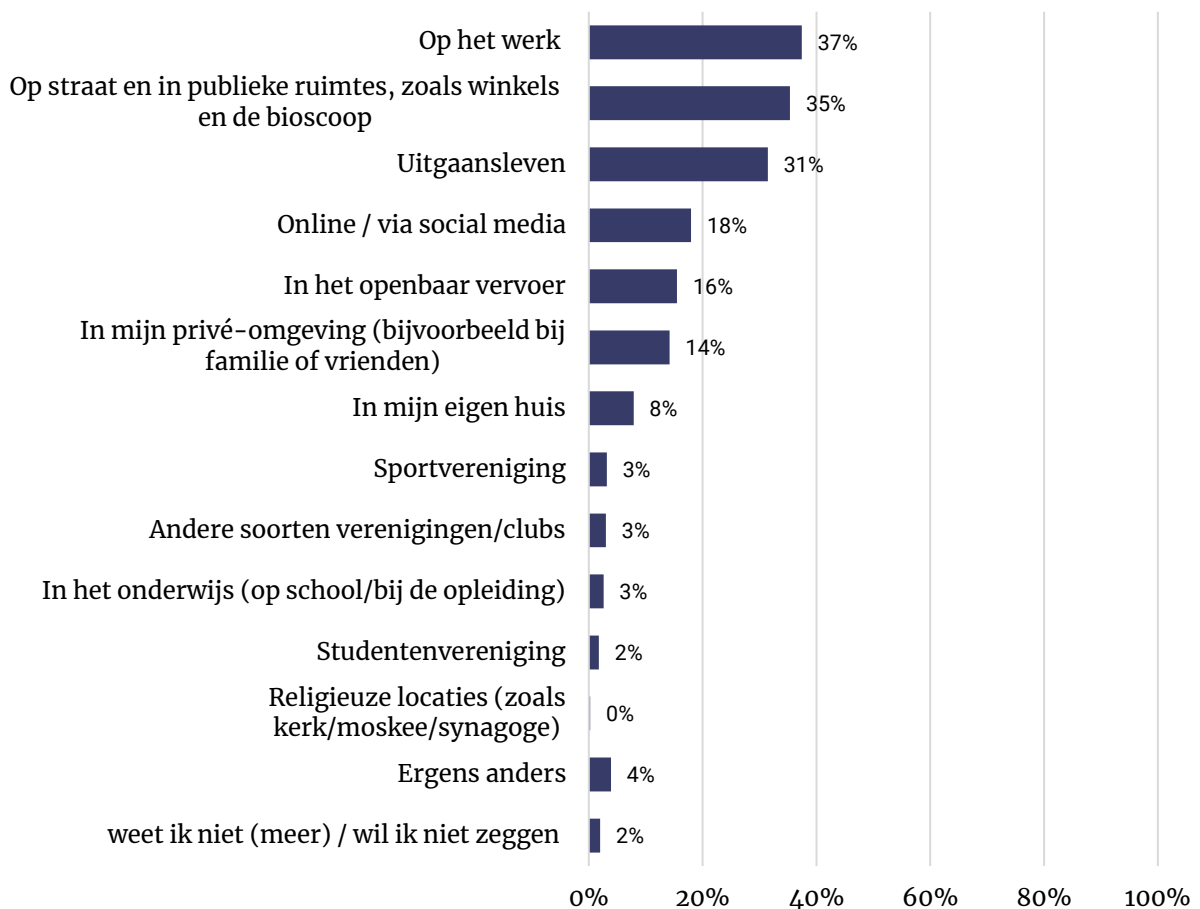
² Ten opzichte van de vorige meting is de optie 'Ja, in de afgelopen 12 maanden én langer dan 12 maanden geleden' is toegevoegd.

Figuur 2.9 Wat voor seksueel grensoverschrijdend gedrag heeft u ervaren de afgelopen 12 maanden? (enkel voor de groep die de afgelopen 12 maanden seksueel grensoverschrijdend gedrag heeft ervaren en de groep die dit de afgelopen 12 maanden én daarvoor heeft ervaren) (n=379) (meerdere antwoorden mogelijk)

Op het werk, straat en in publieke ruimtes vaakst seksueel grensoverschrijdend gedrag ervaren
 Aan de Nederlanders die de afgelopen 12 maanden zelf te maken hebben gehad met seksueel grensoverschrijdend gedrag is vervolgens gevraagd waar dit plaatsvond. Op het werk wordt het vaakst benoemd (37%), gevolgd door op straat en publieke ruimtes, zoals winkels en de bioscoop (35%). Ook hebben circa drie op de tien (31%) dit ervaren in het uitgaansleven. Er werd nauwelijks seksueel grensoverschrijdend gedrag ervaren bij (sport)verenigingen (3%), in het onderwijs (3%) of studentenverenigingen (2%). Er valt voor te stellen dat de vorm van seksueel grensoverschrijdend gedrag sterk verschilt per locatie: op het werk kan men andersoortig gedrag ervaren dan in het uitgaansleven. Welke vorm van grensoverschrijdend gedrag waar voorkomt is op basis van de gestelde vragen niet te zeggen.

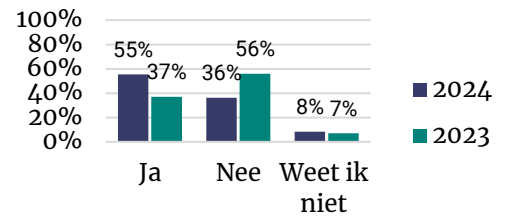
Figuur 2.10 Waar heeft u seksueel grensoverschrijdend gedrag ervaren? (n=379)

Ruim de helft heeft seksueel grensoverschrijdend gedrag bij een ander gezien

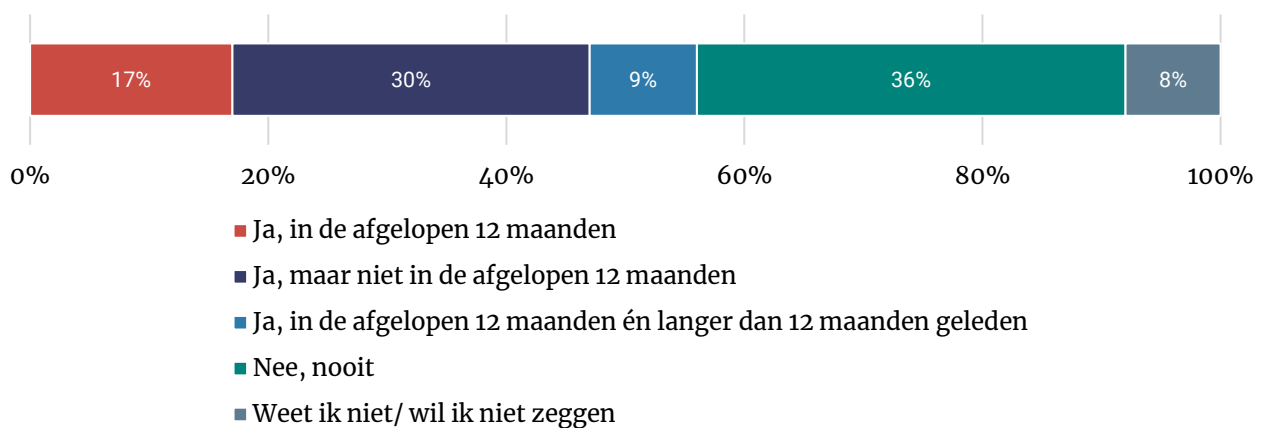
Ruim de helft van de Nederlanders (53%) heeft wel eens gehoord of gezien dat iemand in de omgeving seksueel grensoverschrijdend gedrag meemaakte. Bij drie op de tien (30%) vond dit niet in de afgelopen 12 maanden plaats, maar daarvoor. Bij 17 procent vond dit wel plaats in de afgelopen 12 maanden en bij ongeveer een op de tien (9%) vond dit de afgelopen 12 maanden én daarvoor plaats. Ruim een derde (36%) heeft nooit seksueel grensoverschrijdend gedrag bij iemand in de omgeving gehoord of gezien. Een klein deel van 8 procent weet het niet of wil dit niet zeggen.

Figuur 2.11 Heeft u weleens gehoord of gezien dat iemand in uw omgeving seksueel grensoverschrijdend gedrag heeft meegemaakt? (n=3908)

Vergeleken met de vorige meting (37%) is het aandeel dat seksueel grensoverschrijdend gedrag bij een ander meemaakte toegenomen tot iets meer dan de helft (55%). Waar in de vorige meting meer dan de helft (56%) dit niet had ervaren, is dat dit jaar afgenomen tot 36 procent.

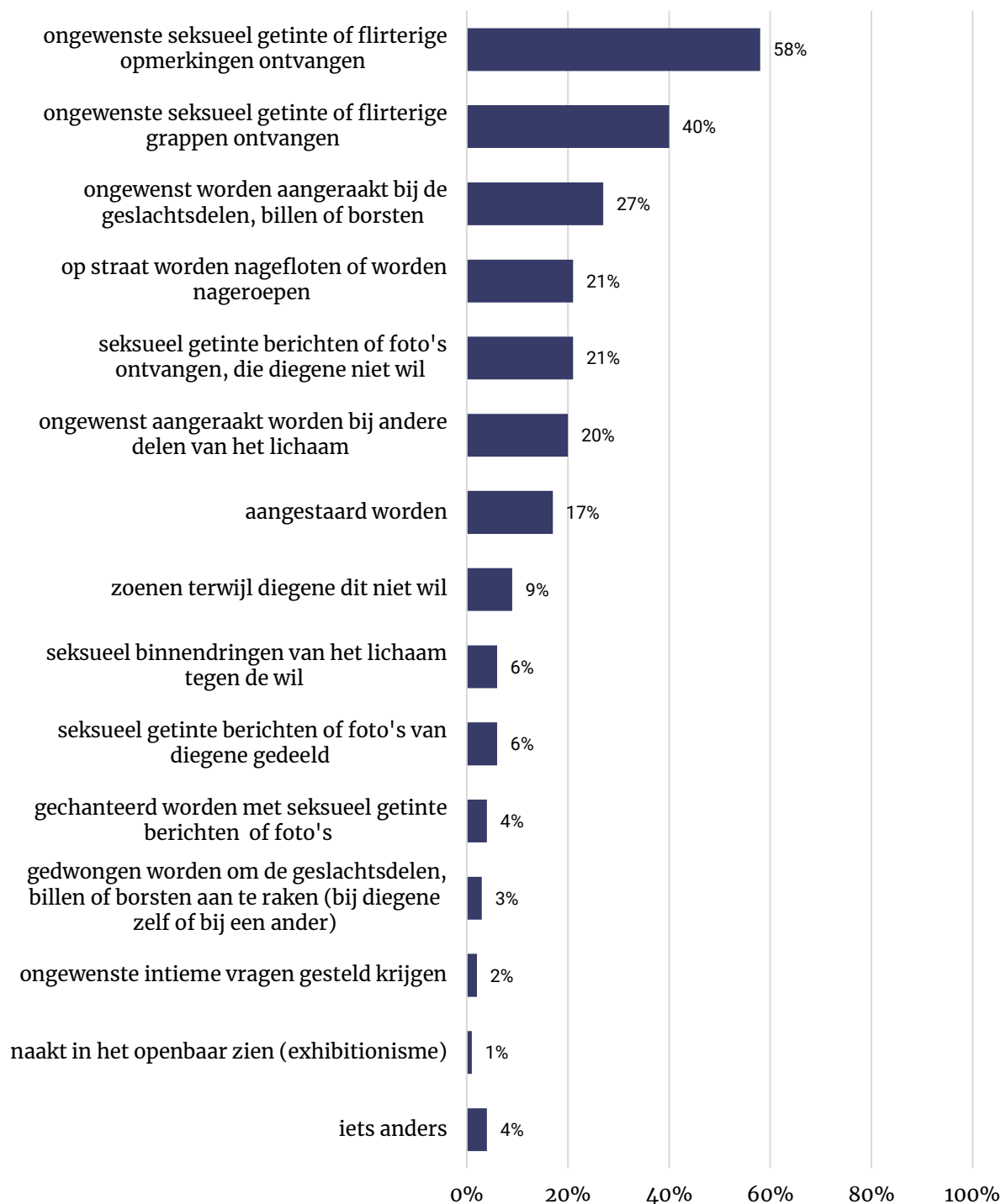
Figuur 2.12 Heeft u weleens gehoord of gezien dat iemand in uw omgeving seksueel grensoverschrijdend gedrag heeft meegemaakt? (n=3908)

Ontvangen van ongewenste seksueel getinte of flirterige opmerkingen meest gehoorde vorm van seksueel grensoverschrijdend bij de ander

De drie gedragsvormen die het meest indirect zijn waargenomen - door het te zien of er achteraf van te horen - als vormen van seksueel grensoverschrijdend gedragingen bij een ander zijn: het ontvangen van ongewenste seksueel getinte of flirterige opmerkingen (58%) en grappen (40%) en het ongewenst worden aangeraakt bij de geslachtsdelen, billen of borsten (27%). De minst ervaren vormen bij een ander zijn het krijgen van ongewenste intieme vragen (2%) en exhibitionisme (1%). De eerste vier gedragsvormen komen sterk overeen met de gedragsvormen die de meeste mensen zelf ervaren.

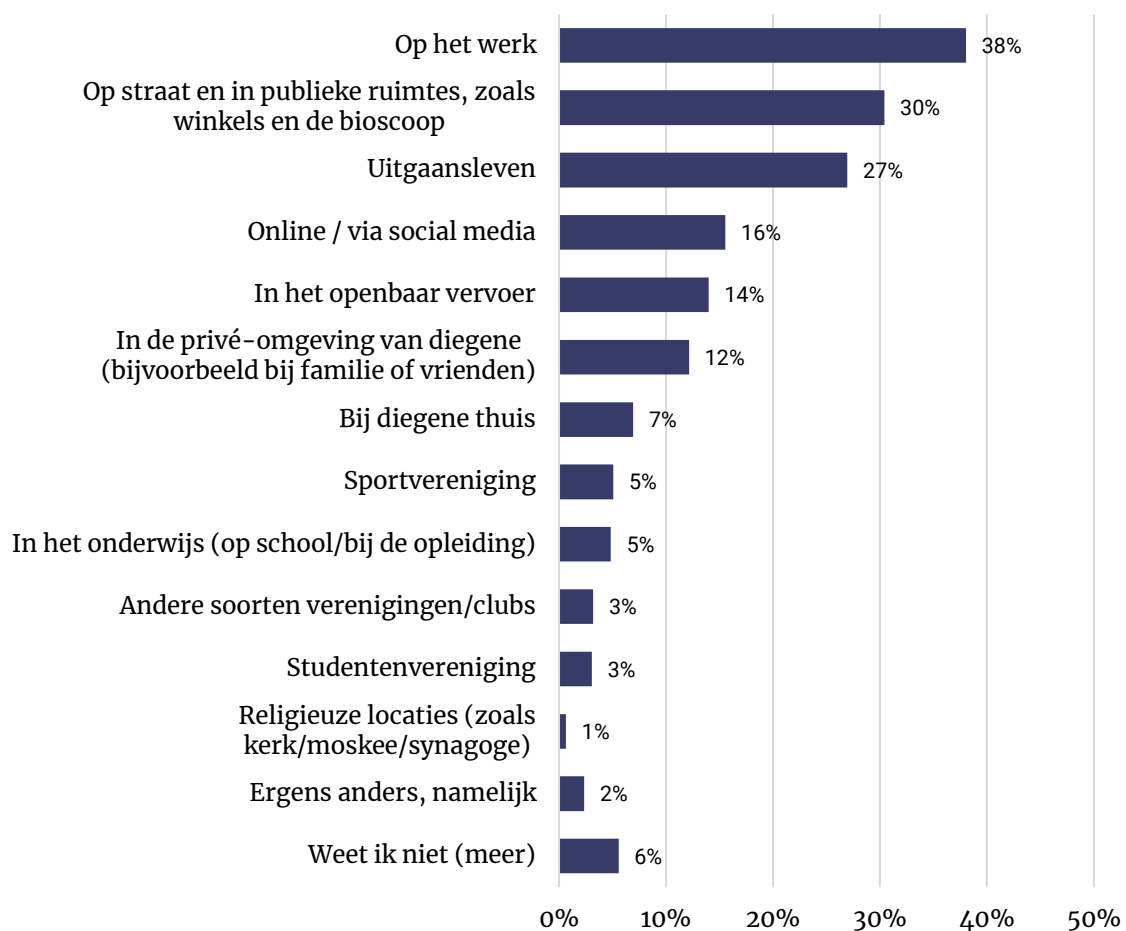
Figuur 2.13 Wat voor seksueel grensoverschrijdend gedrag heeft diegene ervaren in de afgelopen 12 maanden? (n=1009) (meerdere antwoorden mogelijk)

Ook op het werk, straat en in publieke ruimtes vaakst seksueel grensoverschrijdend gedrag bij de ander waargenomen

De plaatsen waar seksueel grensoverschrijdend gedrag het meest wordt waargenomen bij de ander zijn op het werk (38%), op straat en in publieke ruimtes (zoals winkels en de bioscoop) (30%) en het uitgaansleven (27%). De plekken waar dit het minst voorkomt zijn studentenverenigingen (3%) en religieuze locaties (1%). Mensen die 'ergens anders' hebben aangegeven, benoemen als locaties bedrijfsactiviteiten, privé-feestjes en bij een buurman of iemand anders thuis. De plekken waar seksueel grensoverschrijdend gedrag wordt waargenomen bij de ander verschillen niet of nauwelijks van de plekken waar zelf seksueel grensoverschrijdend gedrag wordt waargenomen.

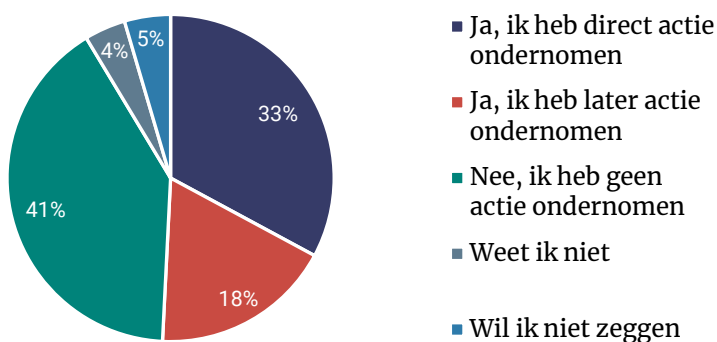
Figuur 2.14 Waar heeft diegene seksueel grensoverschrijdend ervaren in de afgelopen 12 maanden? (n=1009)

Helft onderneemt actie na waarnemen van seksueel grensoverschrijdend gedrag bij ander

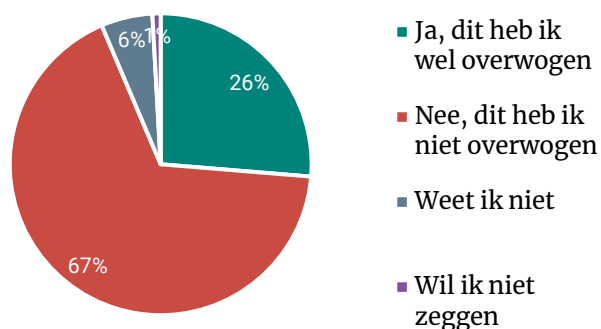
De helft van de Nederlanders (51%) die de afgelopen 12 maanden grensoverschrijdend gedrag waarnam heeft vervolgens actie ondernomen. Een derde (33%) heeft direct actie ondernomen, en ongeveer een op de vijf (18%) heeft later actie ondernomen. Daarentegen hebben ongeveer vier op de tien (41%) geen actie ondernomen toen zij dit waarnamen. Een kleine groep wil het niet zeggen (5%) of weet het niet meer (4%).

Figuur 2.15 Heeft u actie ondernomen om het slachtoffer te helpen toen u dit hoorde of zag? (n=1009)

Een kwart van de mensen die geen actie heeft ondernomen nadat zij seksueel grensoverschrijdend gedrag waarnamen, heeft dit wel overwogen (26%). Circa twee derde (67%) heeft dit niet overwogen. Een klein deel weet het niet meer (6%) en een enkeling wil het niet zeggen. Het enige verschil dat opvalt tussen groepen Nederlanders: mensen die zelf geen ervaring hebben met seksueel grensoverschrijdend gedrag hebben vaker niet overwogen actie te ondernemen, dan mensen die hier wel ervaring mee hebben.

Figuur 2.16 U geeft aan geen actie te hebben ondernomen. Heeft u dit wel overwogen? (n=409)

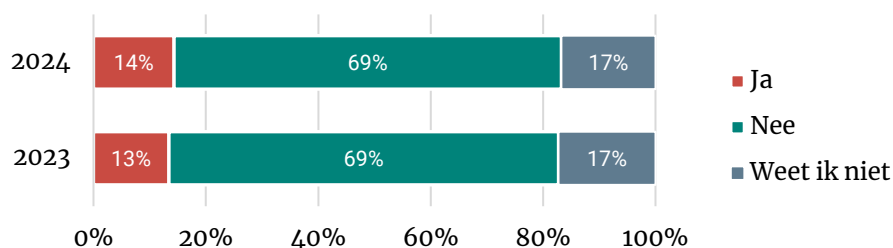

2.3 Zelf vertonen van seksueel grensoverschrijdend gedrag

Meeste Nederlanders vertonen volgens henzelf geen seksueel grensoverschrijdend gedrag

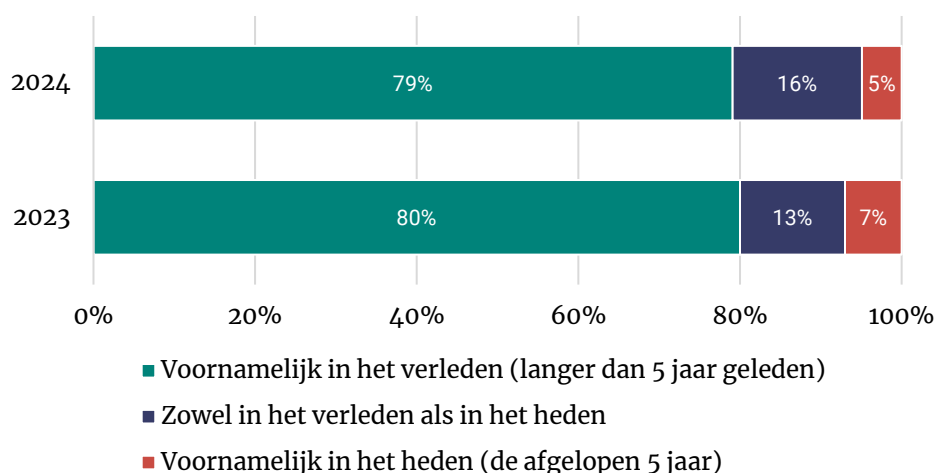
Net als in de vorige meting denken circa zeven op de tien Nederlanders (69%) dat zij zelf geen seksueel grensoverschrijdend gedrag vertonen. Daartegenover staat dat ruim een op de tien (14%) dit wel denkt te doen of hebben gedaan. Het verschil met vorig jaar heeft te maken met de afronding van percentages. Verder is het goed om te bedenken dat ‘Denken van wel’ enerzijds kan impliceren dat iemand het gedrag daadwerkelijk heeft vertoond, maar anderzijds ook kan impliceren dat iemand meer zelfkennis heeft en zich meer bewust is van het eigen gedrag.

Figuur 2.17 Denkt u dat u zelf wel eens seksueel grensoverschrijdend gedrag heeft vertoond? (n=3908)

Van de Nederlanders die denken zelf het gedrag te hebben vertoond (n=559), geven acht op de tien (79%) aan dat dit voornamelijk in het verleden gebeurde (langer dan 5 jaar geleden). Dit is vergelijkbaar met de vorige meting (80%). Ongeveer een op de acht (16%) denkt dat dit zowel in het verleden als in het heden gebeurde. Een deel van 5 procent denkt dat dit vooral in het heden plaatsvindt, vergelijkbaar met vorig jaar (7%).

Figuur 2.18 U geeft aan te denken dat u zelf wel eens seksueel grensoverschrijdend gedrag heeft vertoond. Kunt u aangeven wanneer dit gebeurt of gebeurde? (n=559)

2.4 Conclusies

Wat opvalt in de vergelijking tussen de resultaten van de twee metingen:

- Net als vorig jaar benoemen veruit de meeste Nederlanders een handeling als grensoverschrijdend wanneer dit fysieke vormen aanneemt. Opnieuw zegt de helft van de Nederlanders te twijfelen bij een of meerdere handelingen. De groep die (bijna) alle gedragsvormen als seksueel grensoverschrijdend (h)erkend (of hierover twijfelt) is dit jaar groter dan vorig jaar (29% tegenover 24%). Er zijn geen verschillen tussen 2023 en 2024 met betrekking tot hoe vaak het gedrag op bepaalde locaties plaatsvindt.
- Dit jaar geven minder mensen aan zelf weleens seksueel grensoverschrijdend gedrag te hebben te ervaren (43% tegenover 50%), maar geven meer mensen aan weleens gehoord of gezien te hebben dat iemand anders het gedrag meemaakte (55% tegenover 37%). Een mogelijke verklaring van dit verschil ligt mogelijk bij een gewijzigde vraagstelling die dit jaar iets afweek van vorig jaar.

- Bij een op de twintig Nederlanders die zelf dit gedrag meemaakte, vond dit in het afgelopen jaar plaats, en bijna twee van de tien Nederlanders wisten af van de ervaringen van een ander met seksueel grensoverschrijdend gedrag in de afgelopen 12 maanden. Het merendeel van de ervaringen ging over ongepaste opmerkingen en grappen op het werk of bij publieke plekken (straat, winkels, uitgaansleven). De helft van de Nederlanders zegt actie te hebben ondernomen, na het waarnemen van dit gedrag bij een ander.

Wanneer we de resultaten van dit hoofdstuk uitsplitsen naar verschillende achtergrondkenmerken zoals geslacht, leeftijd, woonplaats en politieke voorkeur dan blijkt dat deze niet sterk afwijken van de verschillen tussen groepen bij de vorige meting. Globaal gezien zijn er twee groepen te onderscheiden: 1) Groep met weinig tot geen probleembesef en 2) Groep met groot probleembesef. Hoewel er in de werkelijkheid uiteraard meer nuance bestaat tussen de meningen van mensen, valt op dat er twee soorten antwoordpatronen naar voren komen. Tussen die antwoordpatronen bestaan ook duidelijke significante verschillen tussen verschillende groepen Nederlanders, op basis van achtergrondkenmerken: De ene groep is meer geneigd om weinig tot geen probleembesef te vertonen in hun antwoorden, de andere groep om een groot probleembesef te vertonen.

Groep met weinig tot geen probleembesef

Onder deze groep vallen mensen die weinig vormen van seksueel grensoverschrijdend gedrag (h)erkennen, die hier niet over twijfelen, die denken dat het gedrag niet vaak voorkomt op diverse locaties, die het gedrag zelf niet hebben ervaren of het hebben waargenomen, die vaker geen actie ondernemen bij het waarnemen ervan. De achtergrondkenmerken van deze groep zijn over het algemeen: mannen, ouder dan 40 jaar, mensen wonend in andere delen dan het westen van Nederland, stemmers op meer rechtse en/of conservatieve partijen, mensen werkend in andere sectoren dan de niet-commerciële en werkend binnen de overheid.

Groep met groot probleembesef

Onder deze groep vallen mensen die juist het tegenovergestelde aangeven, en daarmee meer zeker zijn van het bestaan en de frequentie van het gedrag: mensen die veel vormen van seksueel grensoverschrijdend gedrag (h)erkennen, die hierover twijfelen, die denken dat het gedrag vaak voorkomt op diverse locaties, die het gedrag zelf hebben ervaren of het hebben waargenomen, die vaker actie ondernemen bij het waarnemen ervan. De achtergrondkenmerken van deze groep zijn over het algemeen: vrouwen, jonger dan 40 jaar, mensen wonend in het westen van Nederland, stemmers op meer links en/of progressieve partijen, mensen werkend binnen de niet-commerciële sector.

Er bestaan ook verschillen op basis van religie, migratieachtergrond en wel of niet identificeren met lhbtqia+. Deze verschillen liggen echter genuanceerder en vallen niet onder te verdelen in de hierboven genoemde twee groepen.

3 Urgentiegevoel

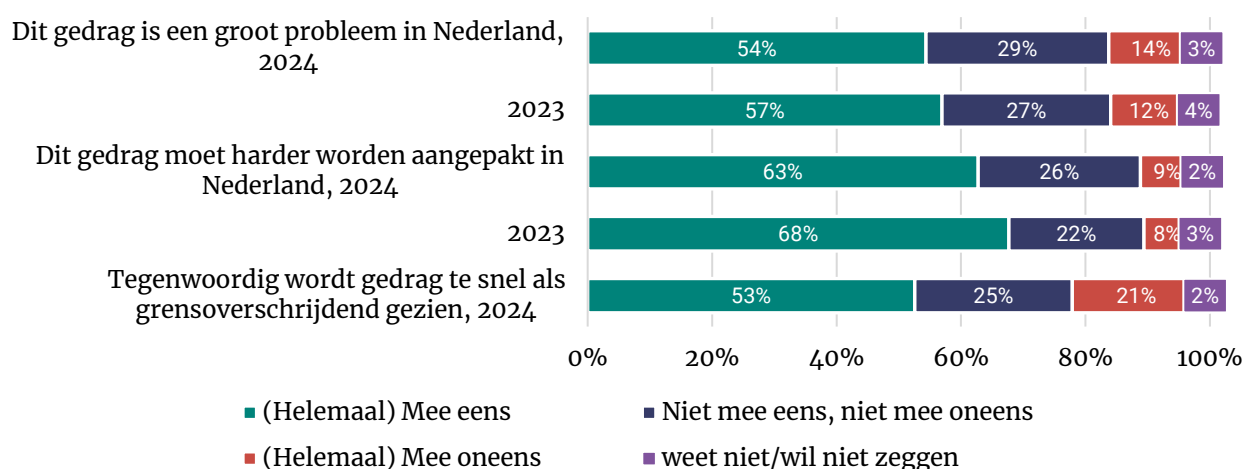
In dit hoofdstuk geven we antwoord op de volgende vraag:

In welke mate voelen Nederlanders urgentie bij het aanpakken van seksueel grensoverschrijdend gedrag en seksueel geweld?

Meer dan de helft ziet seksueel grensoverschrijdend gedrag als groot probleem in Nederland

Iets meer dan de helft van de Nederlanders (54%) ziet seksueel grensoverschrijdend gedrag als een groot probleem in Nederland. Ten opzichte van de vorige meting (57%) is dit licht afgenomen. Circa drie op de tien Nederlanders (29%) staan hier neutraler tegenover en ongeveer een op de acht (14%) vindt dit geen groot probleem in Nederland. Daarnaast vinden ruim zes op de tien Nederlanders (63%) dat seksueel grensoverschrijdend gedrag harder moet worden aangepakt. Vorig jaar vonden bijna zeven op de tien Nederlanders (68%) dit, meer. Ongeveer een op de tien Nederlanders (9%) vindt niet dat dit harder moet worden aangepakt, net als vorig jaar (8%). Vergelijken met de vorige meting (22%) staan nu meer Nederlanders hier neutraal in (26%). Ten slotte vindt iets meer dan de helft van de Nederlanders (53%) dat gedrag tegenwoordig te snel als grensoverschrijdend gedrag wordt gezien. Deze groep is even groot als de groep die het een groot probleem vindt in Nederland. Een kwart staat hier neutraal in en ongeveer een op de vijf Nederlanders (21%) is het (helemaal) niet eens dat gedrag tegenwoordig te snel als grensoverschrijdend wordt gezien.

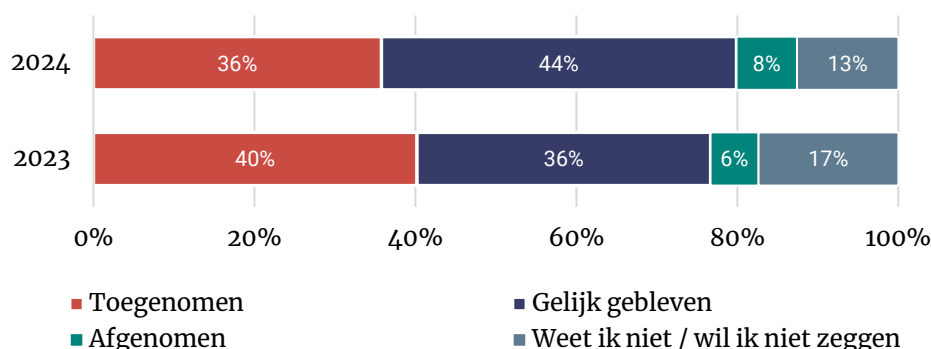
Figuur 3.1 In hoeverre bent u het eens met de volgende stellingen over seksueel grensoverschrijdend gedrag? (n=3908)

Ruim vier op de tien denkt dat seksueel grensoverschrijdend gedrag in afgelopen vijf jaar gelijk is gebleven

Ruim vier op de tien Nederlanders (44%) denken dat seksueel grensoverschrijdend gedrag de afgelopen vijf jaar gelijk is gebleven. Ruim een derde (36%) denkt dat dit is toegenomen en een kleine groep (8%) denkt dat dit is afgenomen. Vergelijken met de vorige meting denken meer Nederlanders dat dit is afgenomen of gelijk is gebleven, en minder Nederlanders denken dat dit is toegenomen.

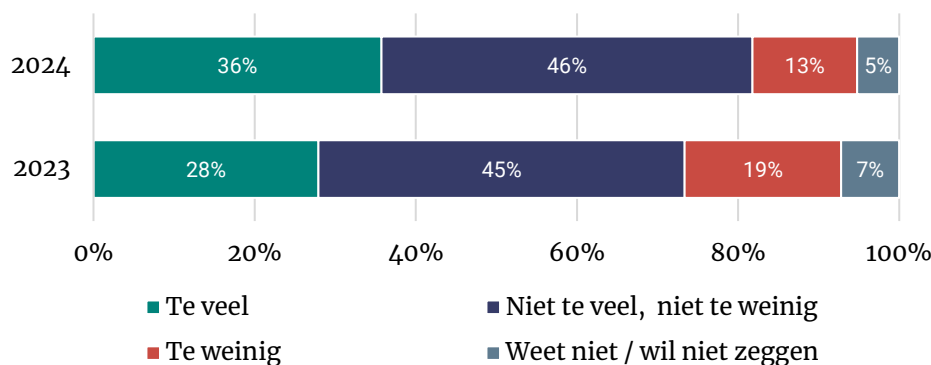
Figuur 3.2 Is seksueel grensoverschrijdend gedrag de afgelopen 5 jaar volgens u toegenomen of afgenomen? (n=3908)

Meer Nederlanders vinden dat er te veel aandacht is voor seksueel grensoverschrijdend gedrag in de media

Bijna de helft van de Nederlanders (46%) vindt dat er niet te veel, maar ook niet te weinig aandacht in de media is voor seksueel grensoverschrijdend gedrag, net als in de vorige meting (45%). Daarentegen vindt ruim een derde (36%) dat er te veel aandacht voor is in de media, een toename vergeleken met de vorige meting (28%). Ruim een op de tien (13%) vindt dat er te weinig aandacht voor seksueel grensoverschrijdend gedrag in de media is. Vorig jaar vond nog circa een op de vijf (19%) dit.

Figuur 3.3 Is er volgens u te veel of te weinig aandacht in de Nederlandse media voor seksueel grensoverschrijdend gedrag? (n=3908)

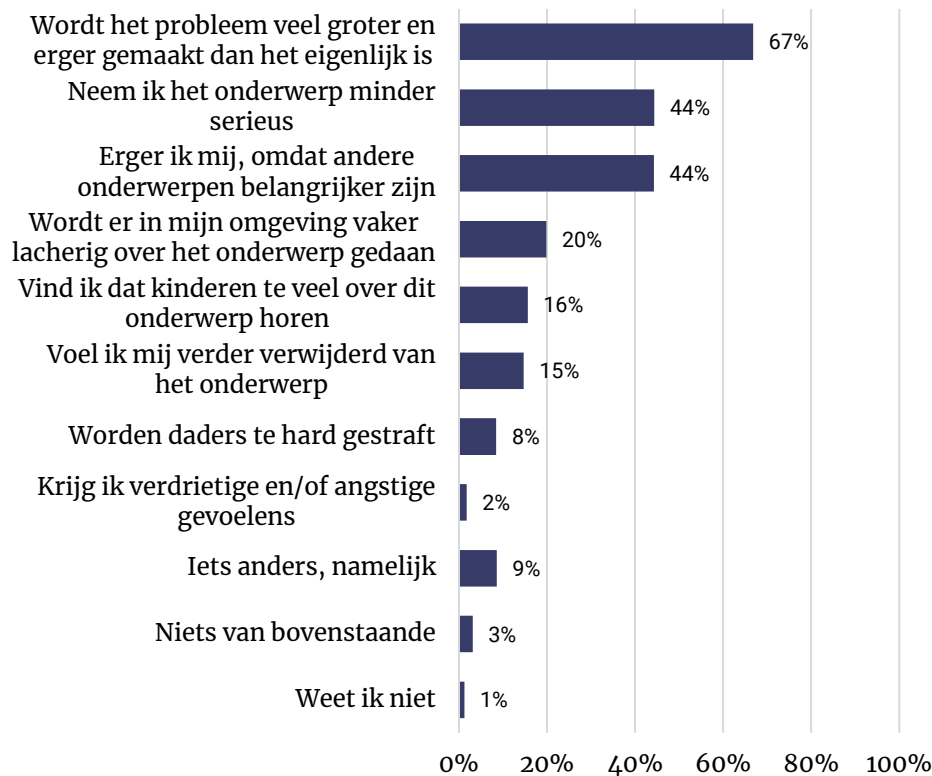

Te veel media-aandacht maakt probleem groter en erger dan het is

Aan de Nederlanders die vinden dat er te veel aandacht is voor seksueel grensoverschrijdend gedrag in de media, is vervolgens gevraagd welke gevoelens of gevolgen daarbij vooral meespelen. Zie onderstaande Figuur 3.4. Circa twee derde (67%) geeft aan dat het probleem veel groter en erger wordt gemaakt dan het eigenlijk is. Voor ruim vier op de tien (44%) zorgt het te veel aan aandacht in de media ervoor dat het seksueel grensoverschrijdend gedrag als onderwerp minder serieus genomen wordt en dat zij zich eraan ergeren. Bij een enkeling (2%) zorgt het te veel aan aandacht voor verdrietige of angstige gevoelens en een kleine groep (8%) vindt dat daders hierdoor te hard gestraft worden. Een grote groep mensen geven ook zelf voorbeelden van gevoelens en gevolgen bij de te veel media-aandacht. Deze vallen onder te verdelen in de volgende categorieën:

1) daardoor moeten mensen (overdreven) voorzichtig doen of mag er niks meer, 2) daardoor worden mensen te snel gestraft of harder en langer gestraft dan nodig, 3) daardoor wordt er in de praktijk vaker misbruik gemaakt van onterechte beschuldigingen of gaan mensen eerder in een slachtofferrol zitten.

Figuur 3.4 U geeft aan dat er volgens u te veel aandacht in de Nederlandse media is voor het onderwerp. Kunt u aangeven welke gevoelens of gevolgen daarbij vooral meespelen voor u? (n=1397)

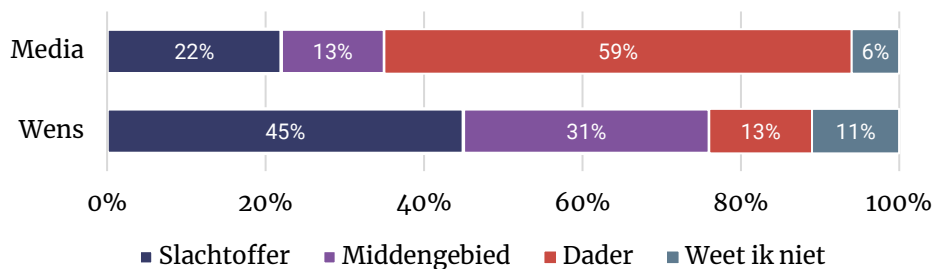

Aandacht zou volgens Nederlanders meer naar het slachtoffer uit kunnen gaan

Als er in de media aandacht wordt gegeven aan seksueel grensoverschrijdend gedrag bij bekende publieke personen, gaat dit voor het gevoel van zes op de tien Nederlanders (59%) over de dader³. Volgens ruim een op de vijf (22%) gaat het om het slachtoffer en volgens een kleine groep (13%) gaat het een beetje om beiden. De wens van bijna de helft van de Nederlanders (45%) is dat de aandacht naar het slachtoffer gaat. Een kleine groep (13%) wenst dat de aandacht naar de dader gaat. Circa drie op de tien (31%) willen dat er aandacht voor beiden is.

³ In de vragenlijst is gekozen voor de term ‘dader’ in plaats van ‘pleger’, omdat deze term makkelijker te begrijpen is.

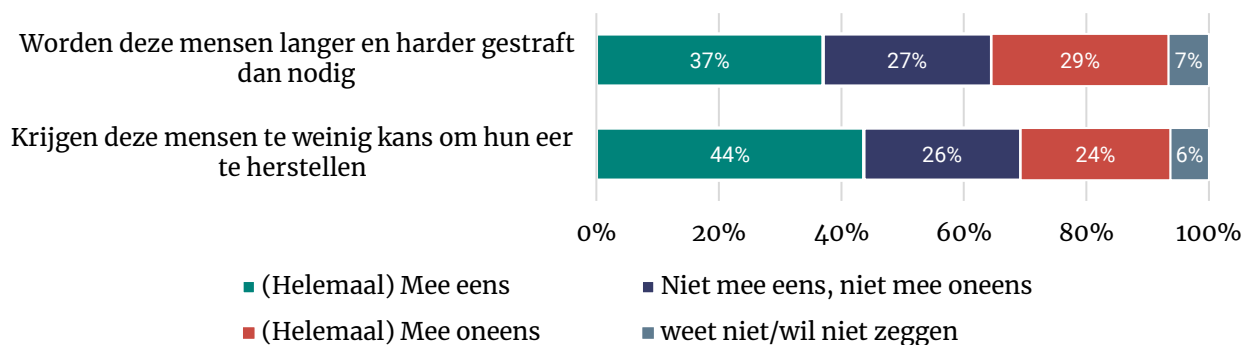
Figuur 3.5 Als u denkt aan de manier waarop de media aandacht geeft aan dit onderwerp bij bekende publieke personen, naar wie gaat de aandacht voor uw gevoel vooral? En naar wie moet de aandacht volgens u gaan? (n=3908)

Meer dan vier op de tien vindt dat door de aandacht in de media beschuldigen geen kans krijgen op eerherstel

Bijna vier op de tien Nederlanders (37%) vinden dat de manier waarop de media aandacht geeft aan bekende personen die beschuldigd worden van seksueel grensoverschrijdend gedrag ervoor zorgt dat deze mensen langer en harder dan nodig gestraft worden. Ongeveer een kwart (27%) staat hier neutraal tegenover en circa drie op de tien (29%) zijn het hier niet mee eens. Daarnaast vinden ruim vier op de tien Nederlanders (44%) dat bekende Nederlanders die beschuldigd worden van seksueel misbruik door de manier waarop de media hier aandacht aan geeft te weinig kans krijgen om hun eer te herstellen. Ook hier staat circa een kwart neutraal in, maar ongeveer een kwart (24%) is het hiermee oneens.

Figuur 3.6 Door de manier waarop de media aandacht geeft aan bekende personen die beschuldigd worden van seksueel grensoverschrijdend gedrag ... (n=3908)

3.1 Conclusie

Wat opvalt in de vergelijking tussen de resultaten van dit jaar met vorig jaar:

- Iets meer dan de helft van de Nederlanders ziet seksueel grensoverschrijdend gedrag als een groot probleem in Nederland. Ten opzichte van de vorige meting is dit licht afgenomen (54% tegenover 57%). Ook vindt dit jaar een iets kleinere groep dat het gedrag harder moet worden aangepakt (63% tegenover 68%). Iets meer dan de helft van de Nederlanders vindt dat het gedrag te snel als grensoverschrijdend wordt gezien.
- Een grote groep Nederlanders denkt dat seksueel grensoverschrijdend gedrag de afgelopen vijf jaar is toegenomen. Deze groep is echter wel iets kleiner dan vorig jaar (36% tegenover

40%). Een grotere groep denkt dit jaar dat het gedrag gelijk is gebleven (44% tegenover 36%).

Dit jaar zijn er ook aanvullende vragen gesteld over onder andere de aandacht in de media voor dit thema. Hieruit volgen de onderstaande bevindingen:

- De meningen zijn (opnieuw) verdeeld over de hoeveelheid aandacht die de thematiek krijgt in de media: ruim een derde vindt dat er te veel aandacht is (meer dan vorig jaar) en ruim een op de tien vindt juist dat er te weinig aandacht voor is (minder dan vorig jaar).
- Mensen die van mening zijn dat er te veel aandacht in de media bestaat voor het thema, geven als voornaamste gevolg hiervan dat het probleem veel groter en erger gemaakt wordt dan het eigenlijk is.
- De aandacht gaat volgens zes op de tien Nederlanders voornamelijk uit naar de dader, terwijl zij liever zouden zien dat de aandacht juist meer naar de slachtoffers uitgaat.
- Ongeveer vier op de tien Nederlanders vinden dat beschuldigen door de media-aandacht te lang en hard gestraft worden en dat zij te weinig kans krijgen om hun eer te herstellen.

Als we kijken naar de twee groepen Nederlanders die wij identificeren in dit onderzoek:

Groep met weinig tot geen probleembesef

Mensen in deze groep vinden seksueel grensoverschrijdend gedrag vaker geen groot probleem, vinden niet dat het harder moet worden aangepast, en zijn van mening dat gedrag te snel als grensoverschrijdend wordt gezien. Zij vinden vaker dat er te veel aandacht voor is in de media. Door de media-aandacht worden volgens hen beschuldigde mensen langer en harder gestraft dan nodig en krijgen zij te weinig kans om hun eer te herstellen.

Groep met groot probleembesef

Mensen in deze groep vinden seksueel grensoverschrijdend gedrag vaker een groot probleem, vinden dat het harder moet worden aangepast, en zijn van mening dat gedrag niet te snel als grensoverschrijdend wordt gezien. Zij vinden vaker dat er te weinig aandacht voor is in de media. Zij zijn het ermee oneens dat door de media-aandacht beschuldigde mensen langer en harder worden gestraft dan nodig of dat zij te weinig kans krijgen om hun eer te herstellen.

4 Bespreekbaarheid en (eigen) acties

In dit hoofdstuk geven we antwoord op de volgende vragen:

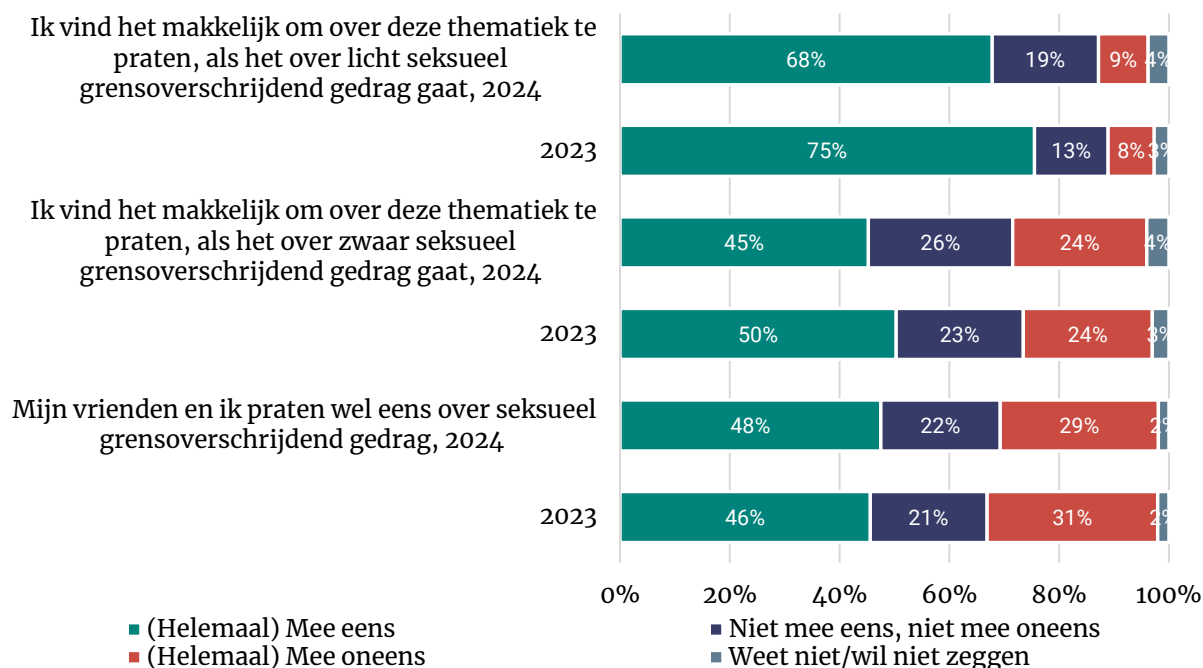
- In welke mate vinden Nederlanders het makkelijk of moeilijk om zelf seksueel grensoverschrijdend gedrag te herkennen, te bespreken en tegen te gaan?
- Welke partijen zijn verantwoordelijk voor de aanpak van seksueel grensoverschrijdend gedrag en wat is de rol van Nederlanders zelf hier in?

4.1 Bespreekbaarheid en eigen acties

Gemak van bespreekbaar maken van het gedrag is iets afgenomen

Circa zeven op de tien Nederlanders (68%) geven aan het makkelijk te vinden om over de thematiek te praten, als het gaat om licht seksueel grensoverschrijdend gedrag. Vergeleken met vorig jaar is dit afgenomen (75%). De kleine groep (9%) die het hier niet mee eens is blijft ongeveer gelijk met de vorige meting (8%). Het praten over de systematiek, als het gaat om zwaar seksueel grensoverschrijdend gedrag, vindt iets minder dan de helft (45%) makkelijk. Vorig jaar gaf de helft (50%) aan dit makkelijk te vinden. Net als vorig jaar vindt circa een kwart (24%) dit niet makkelijk. Ook staat ongeveer een kwart (26%) hier neutraal in, iets meer dan vorig jaar (23%). Net als vorig jaar geeft ongeveer de helft aan wel eens met vrienden te praten over seksueel grensoverschrijdend gedrag. Een op de vijf (22%) staat hier neutraal in en drie op de tien Nederlanders (29%) geven aan dit niet te doen, vergelijkbaar met de vorige meting.

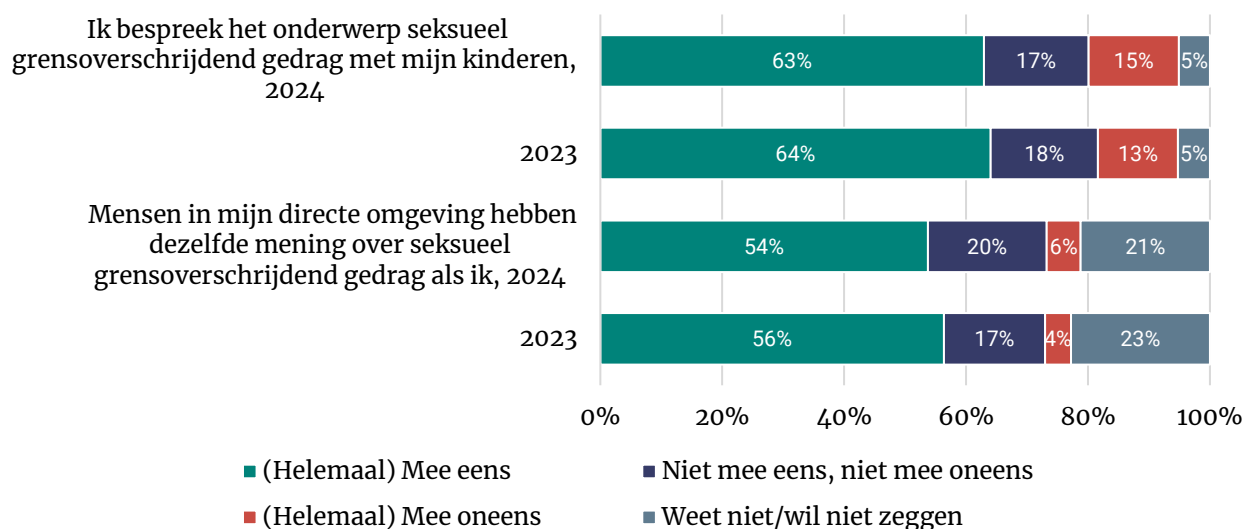
Figuur 4.1 Stellingen over seksueel grensoverschrijdend gedrag (n=3908)

Ruim zes op de tien bespreken het gedrag met eigen kinderen

Ruim zes op de tien Nederlandse ouders (63%) bespreken het onderwerp seksueel grensoverschrijdend gedrag met hun kinderen. Een op de acht (15%) doet dit niet. Dit is vergelijkbaar met de vorige meting. Daarnaast heeft meer dan de helft van de Nederlanders (54%) het idee dat mensen in hun directe omgeving dezelfde mening hebben over seksueel grensoverschrijdend gedrag. Een op de vijf (20%) denkt van niet, meer dan in de vorige meting (17%). Ook zijn meer Nederlanders het hier mee oneens (6%), vergeleken met vorig jaar (4%).

Figuur 4.2 Stellingen over seksueel grensoverschrijdend gedrag (n=3908)

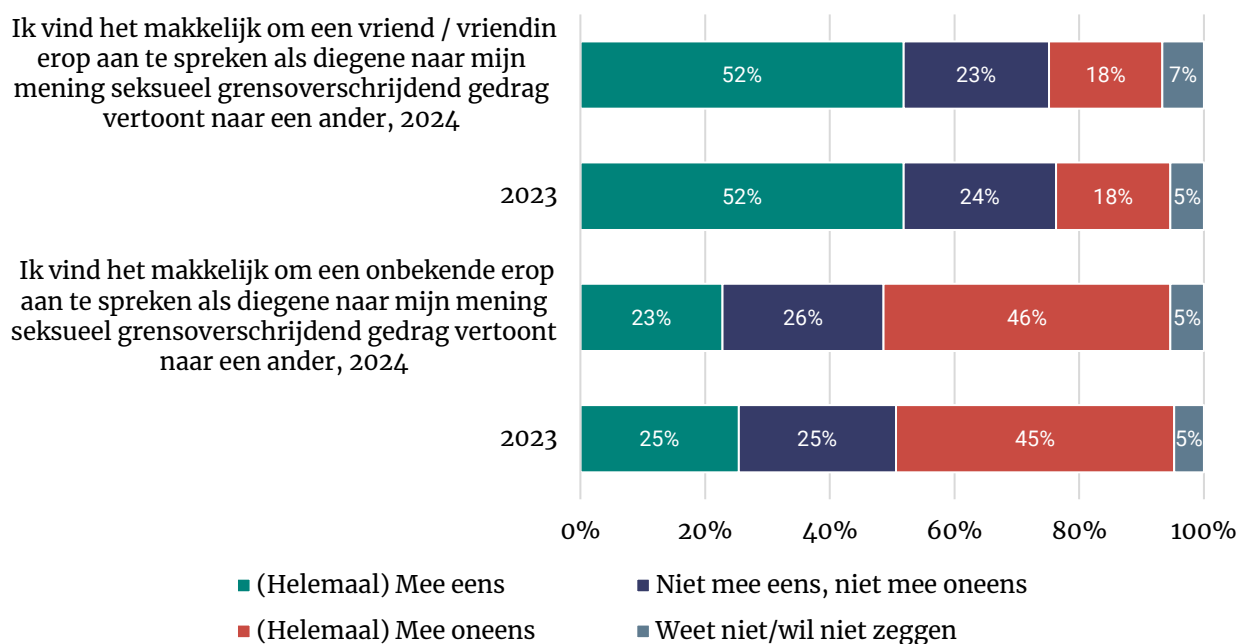

4.2 Eigen acties

Makkelijker om een vriend/vriendin aan te spreken op het gedrag, dan een onbekende

Ruim de helft van de Nederlanders (52%) denkt dat zij het makkelijk zouden vinden om een vriend of vriendin erop aan te spreken als diegene seksueel grensoverschrijdend gedrag zou vertonen naar een ander (zie Figuur 4.3). Bijna twee op de tien (18%) geven aan dit niet makkelijk te vinden en ongeveer een kwart (24%) vindt het niet makkelijk, maar ook niet moeilijk. Deze verhoudingen zijn vergelijkbaar met de vorige meting. Als het gaat om een onbekende hierop aanspreken, verschuiven de verhoudingen: circa een kwart (23%) vindt het makkelijk en bijna de helft (46%) vindt het moeilijk. Ook dit is nauwelijks veranderd ten opzichte van de vorige meting.

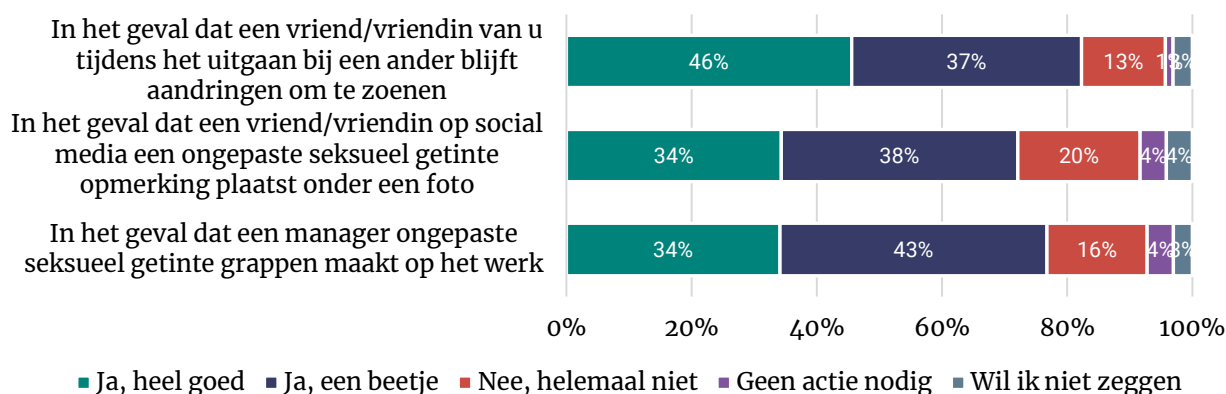
Figuur 4.3 Stellingen over seksueel grensoverschrijdend gedrag (n=3908)

Bijna de helft weet heel goed welke acties te ondernemen wanneer vriend of vriendin bij een ander aandringt om te zoenen

In de vragenlijst stonden negen scenario's beschreven. Mensen konden aangeven in hoeverre zij weten welke acties zij mogelijk kunnen ondernemen wanneer zij zo'n situatie zien gebeuren of hierover horen. Deze worden weergegeven in drie verschillende figuren. De situatie waarbij men dit het beste weet, is wanneer een vriend of vriendin bij een ander blijft aandringen om te zoenen tijdens het uitgaan (46% weet dit heel goed). Daarna komen de situaties waarin een vriend of vriendin op social media een ongepaste seksueel getinte opmerking plaatst onder een foto (34%) en wanneer een manager ongepast seksueel getinte grappen maakt op het werk (34%). Ongeveer vier op de tien weten in deze situaties een beetje welke acties mogelijk zijn. Een op de vijf (20%) weet niet goed welke acties mogelijk zijn wanneer een vriend of vriendin op social media een ongepaste seksueel getinte opmerking onder een foto plaatst. Ongeveer een op de acht weet niet wat te doen wanneer een vriend of vriendin bij een ander blijft aandringen om te zoenen tijdens het uitgaan (13%) en wanneer een manager ongepast seksueel getinte grappen maakt op het werk (16%).

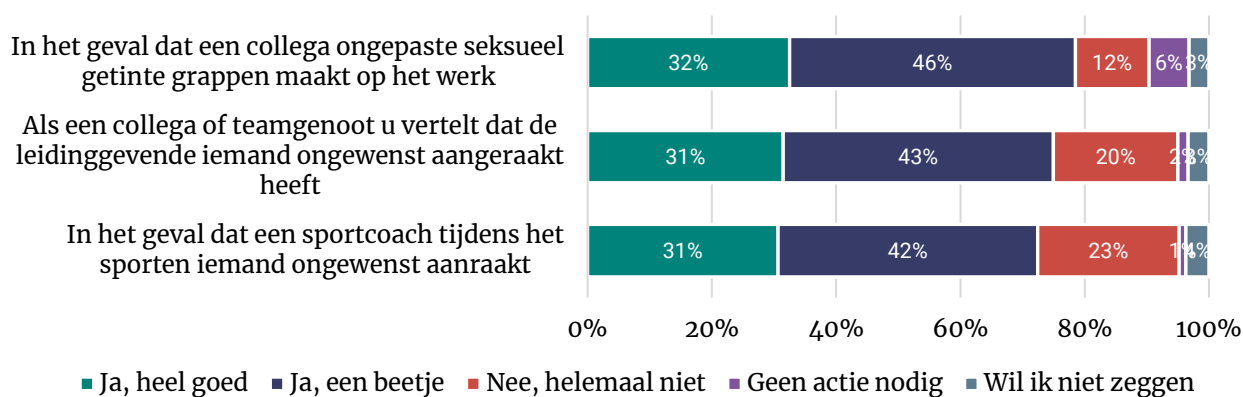
Figuur 4.4 Stellingen over seksueel grensoverschrijdend gedrag (n=3908)

Een derde weet wat te doen als collega ongepaste seksueel getinte grappen maakt

Ongeveer drie op de tien Nederlanders weten heel goed welke acties mogelijk zijn wanneer een collega ongepaste seksueel getinte grappen maakt op het werk (32%), als een collega of teamgenoot hen vertelt dat de leidinggevende iemand ongewenst heeft aangeraakt (31%) en in het geval dat een sportcoach tijdens het sporten iemand ongewenst aanraakt (31%). Ruim vier op de tien weten in deze situaties een beetje welke acties zij kunnen ondernemen. Daarentegen weet een op de vijf (20%) helemaal niet goed welke acties mogelijk zijn wanneer een collega of teamgenoot hen vertelt dat de leidinggevende iemand ongewenst heeft aangeraakt. Ook weet bijna een kwart (23%) niet wat te doen wanneer een sportcoach tijdens het sporten iemand ongewenst aanraakt.

Figuur 4.5 Stellingen over seksueel grensoverschrijdend gedrag (n=3908)

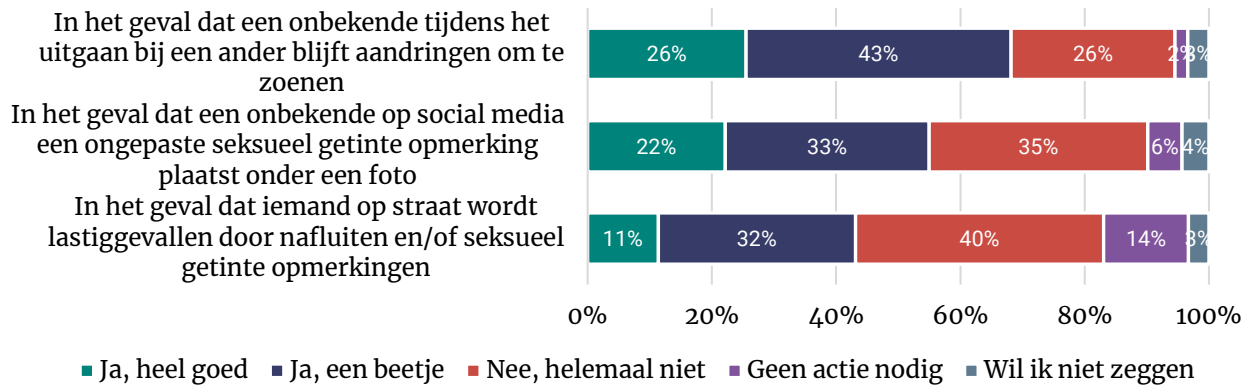

Vier op de tien weten niet wat te doen wanneer iemand op straat verbaal wordt lastiggevallen

Een kwart van de Nederlanders (26%) weet heel goed wat te doen wanneer een onbekende tijdens het uitgaan bij een ander blijft aandringen om te zoenen. Tegelijkertijd weet een kwart (26%) dit helemaal niet. Ruim vier op de tien (43%) weten een beetje welke acties ondernomen kunnen worden. Circa een op de vijf (22%) weet welke acties te ondernemen zijn wanneer een onbekende op social media een ongepaste seksueel getinte opmerking plaatst onder een foto. Een derde (33%) weet een beetje welke acties mogelijk zijn en ruim een derde (35%) weet dit helemaal niet.

Tot slot weet een op de tien (11%) heel goed wat te doen wanneer iemand op straat wordt lastiggevallen door nafluiten en/of seksueel getinte opmerkingen. Een derde (32%) weet een beetje welke acties mogelijk zijn en vier op de tien (40%) weten dit helemaal niet. Ook denkt een op de acht (14%) dat er geen actie nodig is.

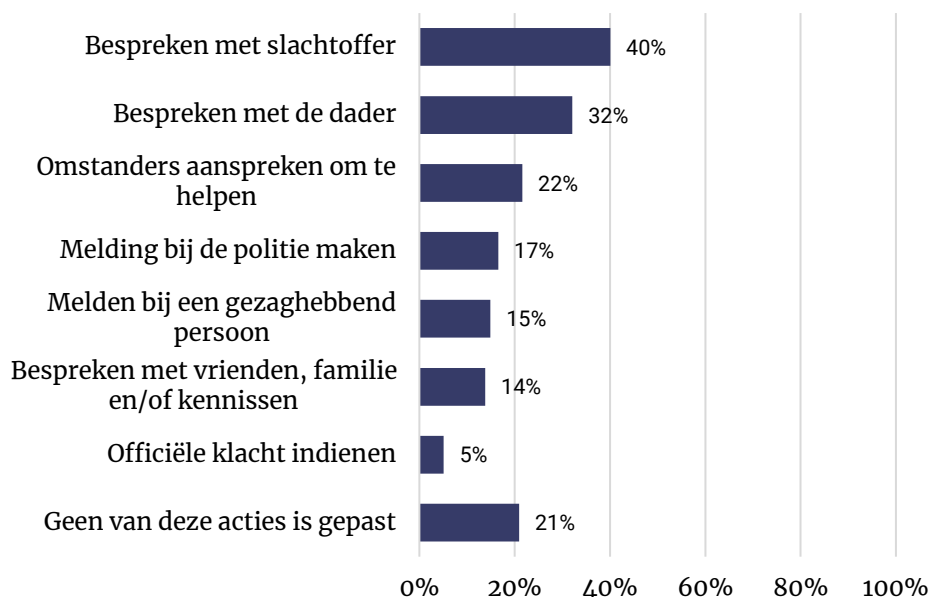
Figuur 4.6 Stellingen over seksueel grensoverschrijdend gedrag (n=3908)

Lastiggevallen op straat: vier op de tien vindt het gepast om met slachtoffer te praten

Vervolgens is gevraagd welke mogelijke te ondernemen acties gepast zijn per situatie. In het geval dat iemand wordt lastiggevallen op straat vinden vier op de tien (40%) het gepast om dit met het slachtoffer te bespreken en een derde (32%) met de dader. Slechts een enkeling vindt het indienen van een officiële klacht gepast. Een op de vijf (21%) vindt geen van de genoemde acties gepast.

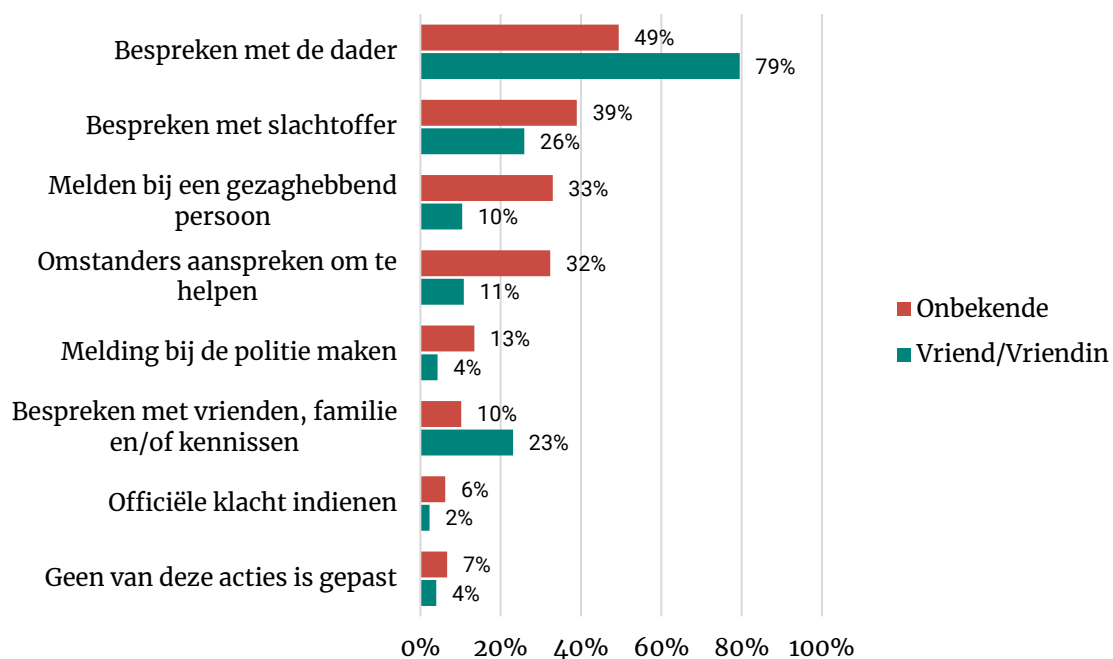
Figuur 4.7 Kunt u aangeven welke actie gepast is als iemand op straat wordt lastiggevallen door nafluiten en/of seksueel getinte opmerkingen? (n=3908)

Vriend of vriendin dringt aan op zoenen: ruime meerderheid vindt het gepast dit met hen bespreken

Wanneer een vriend of vriendin tijdens het uitgaan bij een ander blijft aandringen om te zoenen vinden acht op de tien (79%) het gepast om dit te bespreken met de dader (de vriend of vriendin). Wanneer een onbekende bij een ander hierop zou aandringen vindt de helft (49%) het gepast om dit te bespreken met de dader. Als een vriend of vriendin dit gedrag vertoont, vindt een op de tien het gepast om het te melden bij een gezaghebbend persoon (10%) en omstanders aan te spreken om te helpen (11%). Wanneer een onbekende dit gedrag vertoont, vindt een derde het gepast om dit te melden bij een gezaghebbend persoon (33%) en omstanders aan te spreken om te helpen (32%).

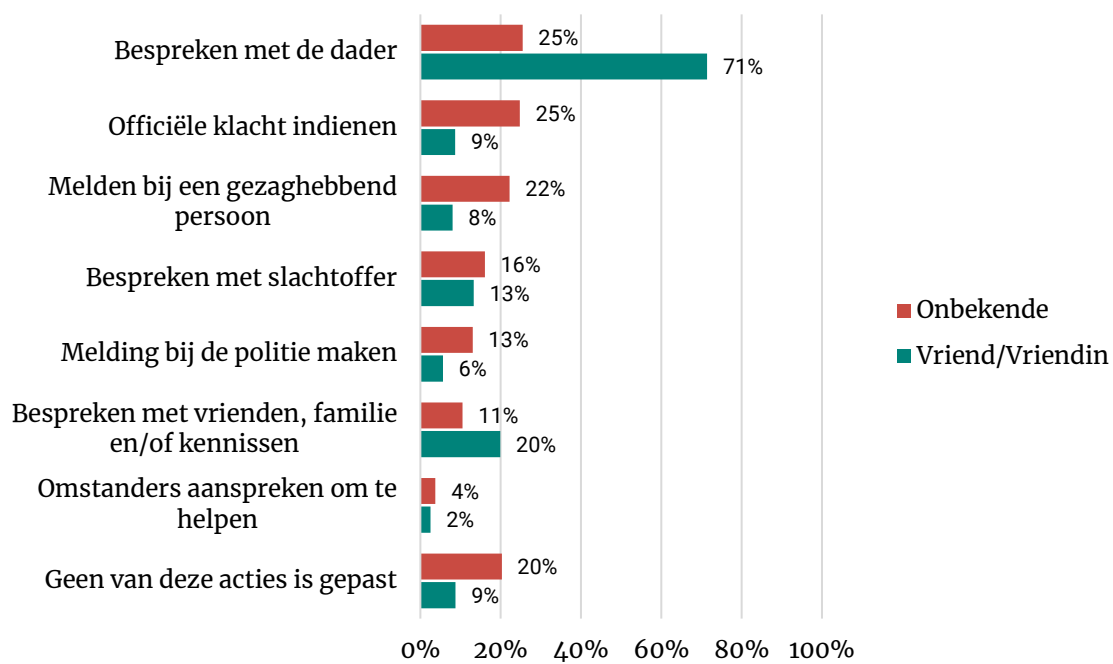
Figuur 4.8 Kunt u aangeven welke actie gepast is als een onbekende tijdens het uitgaan bij een ander blijft aandringen om te zoenen? (n=3908)

Ongewenst gedrag op social media: zeven op de tien vinden het gepast om te bespreken met vriend of vriendin

Wanneer een vriend of vriendin een ongepaste seksueel getinte opmerking onder een foto op social media plaatst vinden zeven op de tien (71%) dit gepast om dit te bespreken met hen. Als een onbekende dit gedrag zou vertonen, zou een kwart (25%) dit bespreken. Als de dader vriend of vriendin is vinden de meeste Nederlanders dat er verder weinig acties gepast zijn. Als het om een onbekende gaat vindt een kwart het indienen van een officiële klacht gepast (25%) en een vijfde het melden bij een gezaghebbend persoon (22%).

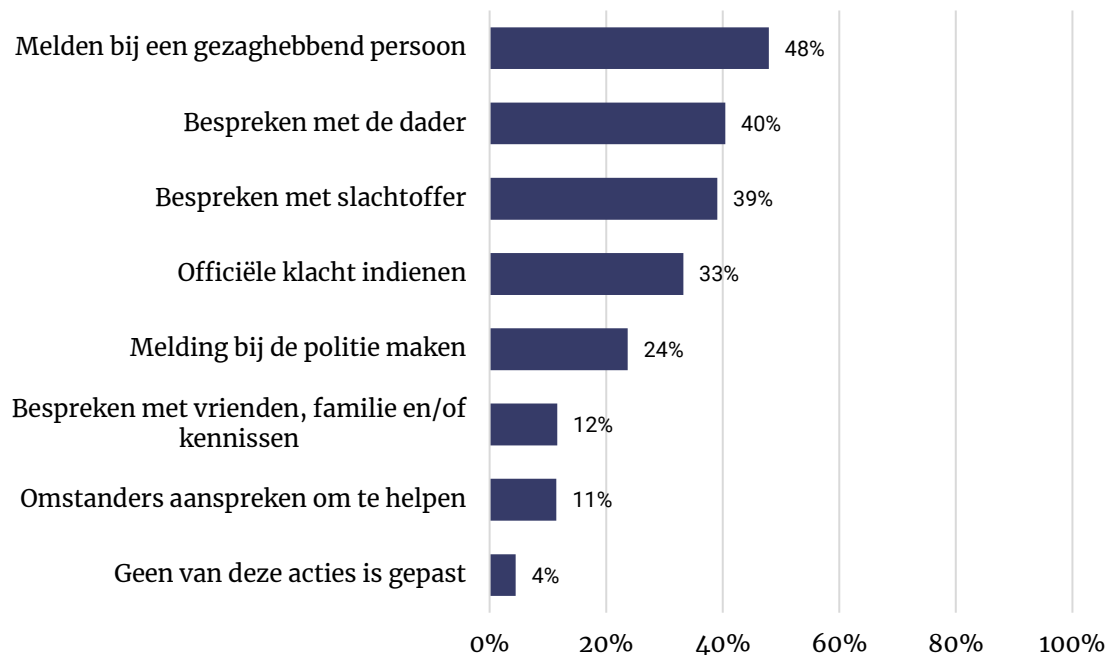
Figuur 4.9 Kunt u aangeven welke actie gepast is als een vriend/vriendin op social media een ongepaste seksueel getinte opmerking plaatst onder een foto? (n=3908)

Helpt vindt het gepast om het ongewenst aanraken van een sportcoach te melden

Wanneer een sportcoach tijdens het sporten iemand ongewenst aanraakt vindt de helft van de Nederlanders (48%) het gepast om dit te melden bij een gezaghebbend persoon. Vier op de tien vinden het gepast om dit te bespreken met de dader (40%) en het slachtoffer (39%). Ongeveer een op tien vindt het gepast dit te bespreken met vrienden, familie en kennissen (12%) en om omstanders aan te spreken om te helpen (11%). Kijkende naar alle situaties, vinden mensen die zelf het gedrag hebben ervaren veel vaker aan verschillende acties gepast te vinden.

Figuur 4.10 Kunt u aangeven welke actie gepast is als een sportcoach tijdens het sporten iemand ongewenst aanraakt? (n=3908)

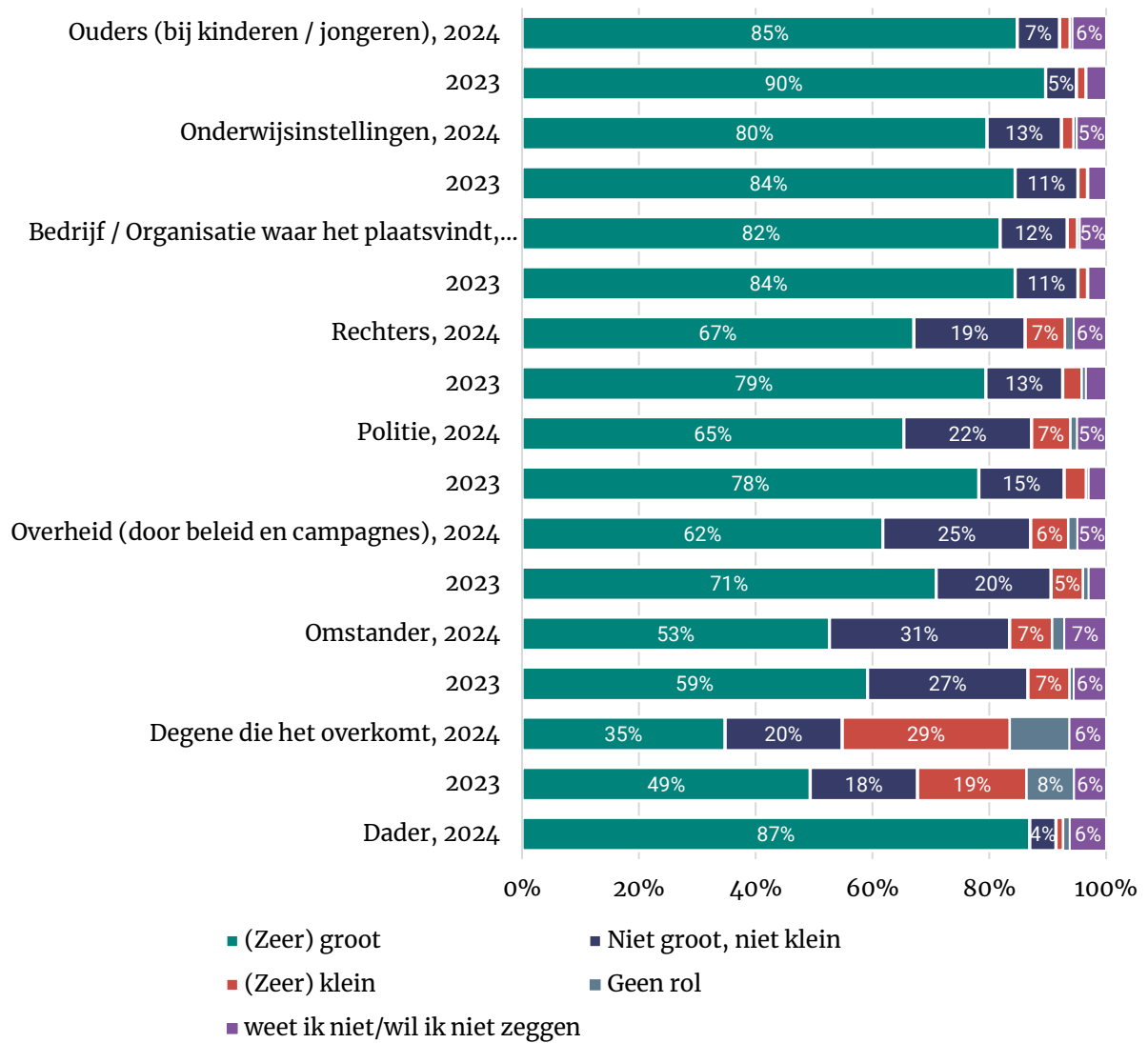

4.3 Rol bij aanpakken

Grootste rol verminderen seksueel grensoverschrijdend gedrag bij dader

De grootste rol bij het verminderen van seksueel grensoverschrijdend gedrag speelt volgens de meeste Nederlanders (87%) de dader zelf. Daaropvolgend ligt de rol bij de ouders, wanneer het om kinderen of jongeren gaat (85%) ziet de ruime meerderheid die rol als (zeer) groot. Vorig jaar vonden negen op de tien Nederlanders dit (90%). Ruim acht op de tien zien een (zeer) grote rol weggelegd voor het bedrijf of organisatie waar het plaatsvindt (82%), vergelijkbaar met vorig jaar. Circa twee derde vindt dat rechters (67%) en de politie (65%) hier een (zeer) grote rol in spelen, in de vorige meting vonden nog ongeveer acht op de tien (79%; 78%) dit. Voor circa een derde (35%) speelt degene die het overkomt een (zeer) grote rol, vorig jaar vond de helft (49%) dit. Bijna alle partijen krijgen dit jaar een grotere rol toebedeeld dan vorig jaar.

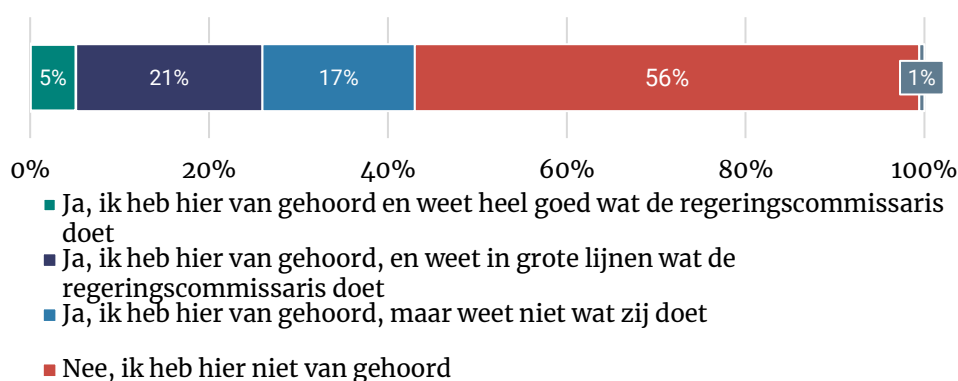
Figuur 4.11 Hoe groot zou volgens u de rol van de volgende partijen moeten zijn bij het verminderen van seksueel grensoverschrijdend gedrag en seksueel geweld? (n=3908)

Ruim de helft heeft nooit gehoord van (werk van) regeringscommissaris Mariëtte Hamer

De overheid heeft sinds april 2022 een regeringscommissaris seksueel grensoverschrijdend gedrag en seksueel geweld, in de persoon van Mariëtte Hamer. Meer dan de helft van de Nederlanders (56%) heeft niet gehoord van de regeringscommissaris Mariëtte Hamer of haar werk. Ongeveer een vijfde (21%) heeft hier wel van gehoord en weet in grote lijnen wat de regeringscommissaris doet. Ruim een op de acht (17%) heeft hier wel van gehoord maar weet niet wat de regeringscommissaris doet. Een kleine groep (5%) heeft van de regeringscommissaris Seksueel Grensoverschrijdend Gedrag gehoord en weet heel goed wat deze doet.

Figuur 4.12 Heeft u wel eens gehoord van de regeringscommissaris Mariëtte Hamer of haar werk? (n=3908)

4.4 Conclusies

Wat opvalt in de vergelijking tussen de resultaten van dit jaar met vorig jaar:

- Dit jaar geven Nederlanders minder vaak aan het gemakkelijk te vinden om over de thematiek te praten. In het geval van lichte vormen vindt nog steeds een meerderheid het gemakkelijk om erover te praten (68% tegenover 75% in 2023), bij zware vormen is dat iets minder dan de helft (45% tegenover 50% in 2023). Wat bijna niet is veranderd: minder dan de helft van de Nederlanders bespreekt de thematiek met vrienden, bijna twee derde zegt het gedrag te bespreken met eigen kinderen en iets meer dan de helft van de Nederlanders denkt dat mensen in hun omgeving dezelfde mening hebben over de thematiek als zichzelf.
- Het gemak van iemand aanspreken op seksueel grensoverschrijdend gedrag is ook onveranderd gebleven: de helft vindt dit gemakkelijk bij een vriend/vriendin, een kwart bij een onbekende. In hoeverre mensen weten welke acties ze kunnen ondernemen bij het waarnemen van seksueel grensoverschrijdend gedrag, hangt sterk af van de situatie. De situatie waarbij men dit het beste weet, is wanneer een vriend of vriendin bij een ander blijft aandringen om te zoenen tijdens het uitgaan (iets minder dan de helft weet heel goed wat te doen). De situatie waarbij de minste mensen weten welke acties te ondernemen is wanneer iemand op straat wordt lastiggevallen door nafluiten en/of seksueel getinte opmerkingen (een tiende weet heel goed wat te doen). De acties die Nederlanders in meerdere gevallen het meest gepast vinden zijn het bespreken met het slachtoffer of met de dader. Ook een melding maken bij een gezaghebbend persoon wordt vaak als gepast gezien.
- Degene die de grootste rol speelt bij het verminderen van seksueel grensoverschrijdend gedrag is volgens Nederlanders de dader zelf. Ook ziet men een goede opvoeding als belangrijke oplossing om het gedrag te verminderen: ouders en onderwijsinstellingen krijgen een grote rol toebedeeld. Omstanders en de slachtoffers zelf spelen volgens Nederlanders de kleinste rol. Er valt op dat dit jaar meer mensen een rol toebedelen aan rechters (67%

tegenover 79%), politie (65% tegenover 78%), de overheid (62% tegenover 71%) en aan omstanders 53% tegenover 59%).

Meer dan de helft van de Nederlanders heeft niet gehoord van de regeringscommissaris Mariëtte Hamer of haar werk. Ruim vier op de tien Nederlanders hebben er wel van gehoord en een kwart weet in ongeveer wat de regeringscommissaris doet.

Groep met weinig tot geen probleembesef

Mensen in deze groep vinden het vaker makkelijk om een persoon op hun seksueel grensoverschrijdend gedrag aan te spreken. Zij weten vaker heel goed welke acties zij kunnen ondernemen wanneer zij seksueel grensoverschrijdend gedrag waarnemen.

Groep met groot probleembesef

Mensen in deze groep vinden het vaker niet makkelijk om een persoon op hun seksueel grensoverschrijdend gedrag aan te spreken. Zij weten vaker niet welke acties zij kunnen ondernemen wanneer zij seksueel grensoverschrijdend gedrag waarnemen.

5 Seksueel grensoverschrijdend gedrag op het werk

In dit hoofdstuk geven we antwoord op de volgende vraag:

Hoe ervaart men (ook het tegengaan en bespreekbaar maken van) seksueel grensoverschrijdend gedrag op het werk?

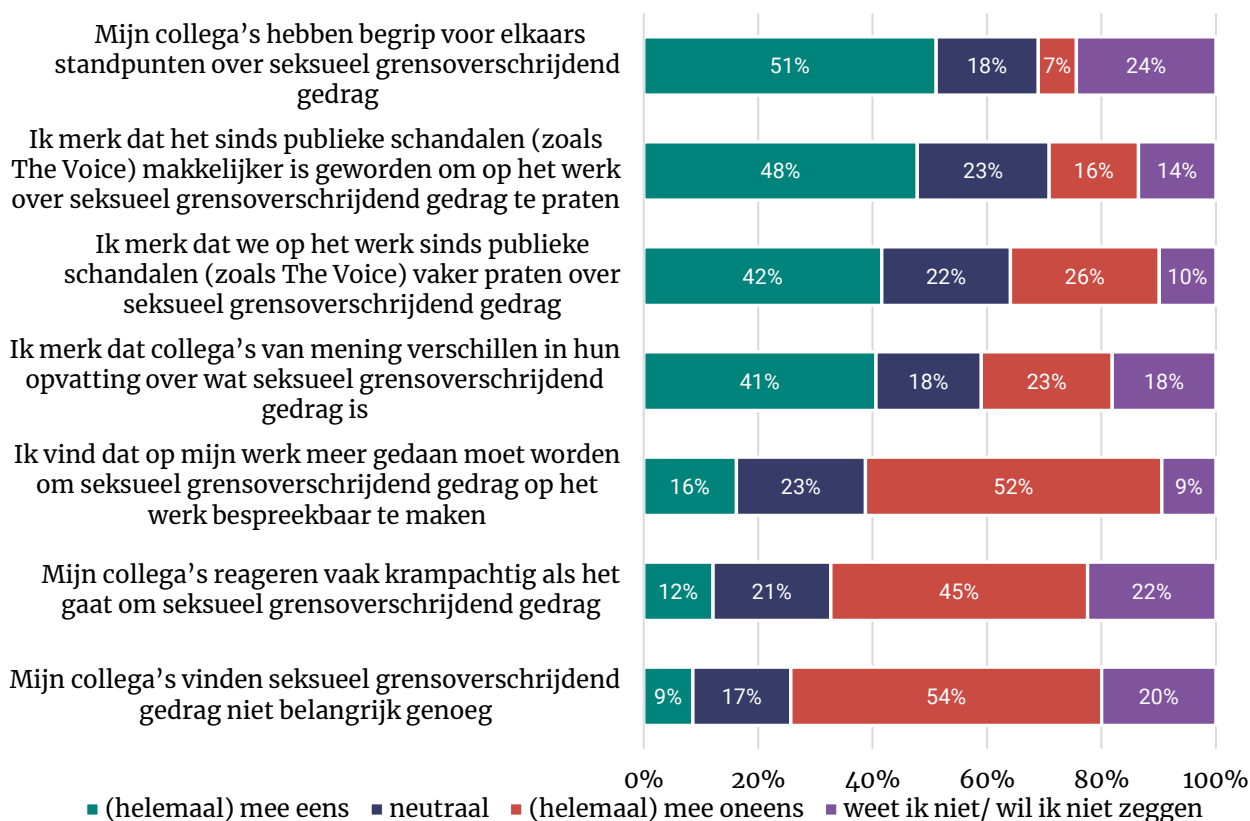
5.1 Houding, gesprek en afspraken op werk

Seksueel grensoverschrijdend gedrag is goed bespreekbaar, mening over definitie kan verschillen

Vier op de tien (41%) werkende Nederlanders⁴ ervaren dat collega's van mening verschillen over wat seksueel grensoverschrijdend gedrag is. Ongeveer de helft van de werkende Nederlanders ervaart dat collega's begrip hebben voor elkaars standpunten over seksueel grensoverschrijdend gedrag. Maar een klein deel (7%) ervaart dit niet. Een kwart weet het niet of wil het niet zeggen. Een groep van 9 procent vindt dat collega's seksueel grensoverschrijdend gedrag niet belangrijk genoeg vinden. Ruim de helft (54%) is het oneens met deze stelling (zie figuur 5.1 voor de stellingen besproken in deze alinea). Sinds publieke schandalen zoals The Voice, vindt ruim 40 procent dat er makkelijker en vaker gepraat wordt op werk over seksueel grensoverschrijdend gedrag. De helft (52%) vindt niet dat hun organisatie meer moet doen om seksueel grensoverschrijdend gedrag op het werk bespreekbaar te maken (zie figuur 5.1).

⁴ Deze vragen zijn gesteld aan alle respondenten die in loondienst zijn, zzp-er zijn of werkgever zijn.

Figuur 5.1 Stellingen (nmin=2072)

De volgende verschillen vallen op:

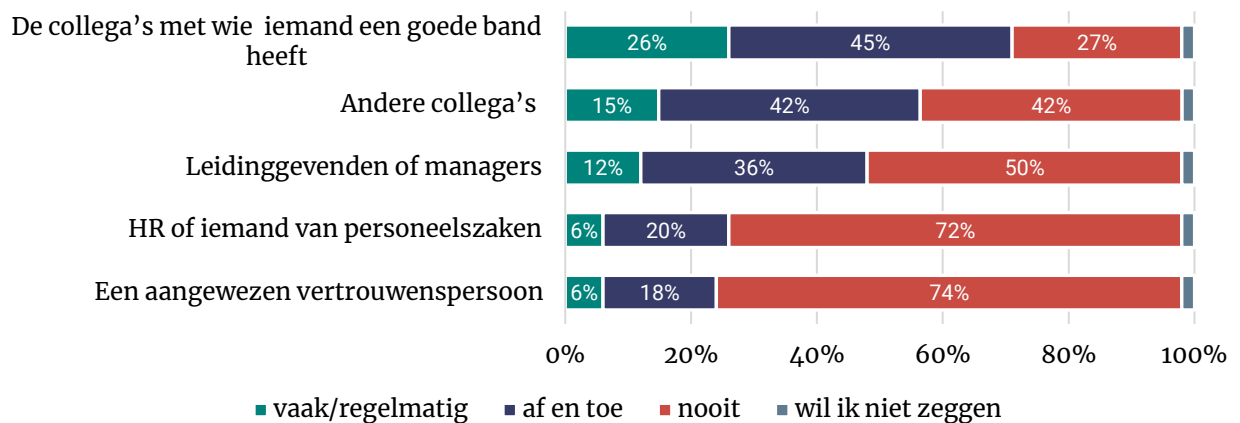
- Mensen die het oneens zijn met de stelling dat collega's het onderwerp niet belangrijk genoeg vinden, geven ook vaker aan dat zij het oneens met de stelling dat er op hun werk meer gedaan moet worden om het gedrag bespreekbaar te maken. Dat impliceert dat deze groep vindt dat er voldoende aandacht voor is. Aan de andere kant vinden mensen werkend op plekken zonder afspraken over seksueel grensoverschrijdend gedrag ook vaker dat er niet meer gedaan hoeft te worden om het gedrag bespreekbaar te maken. Dat impliceert dat, hoewel er geen specifieke aandacht aan wordt besteed, men het niet belangrijk genoeg vindt om er meer aandacht aan te besteden.
- Mannen merken vaker dan vrouwen dat hun collega's het onderwerp niet belangrijk genoeg vinden. Vrouwen ervaren meer begrip van collega's en merken meer veranderingen sinds schandalen zoals The Voice. Ook vinden zij dat er meer gedaan moet worden op het werk om seksueel grensoverschrijdend gedrag bespreekbaar te maken.
- Leidinggevendenden merken meer verschillen in opvatting tussen collega's en ervaren meer krampachtige reacties dan directieleden. Nederlanders werkzaam in landbouw, bouw- en nutsindustrie en in de commerciële sector vinden vaker dat collega's het onderwerp niet belangrijk genoeg vinden dan de overheid en niet-commerciële organisaties. In deze laatste sector wil men vaker dat er meer gedaan wordt op werk aan het bespreekbaar maken van seksueel grensoverschrijdend gedrag.
- Tot slot: inwoners die zelf seksueel grensoverschrijdend gedrag hebben ervaren, merken vaker verschil in opvatting tussen collega's, meer krampachtige reacties en vinden vaker dat

er op het werk meer moet worden gedaan om het onderwerp bespreekbaar te maken. Tegelijkertijd merken zij meer verschil sinds schandalen zoals The Voice.

Meerderheid praat erover met collega's, minst vaak besproken met HR of vertrouwenspersoon

Als men het onderwerp 'seksueel grensoverschrijdend gedrag' op het werk bespreekt, dan is dit het vaakst met collega's die dichtbij hen staan (zie figuur 5.2). Een kwart bespreekt het vaak of regelmatig (ieder half jaar of vaker) met deze collega's. Hierna volgen andere collega's en leidinggevendenden of managers. Nederlanders bespreken dit meestal niet met iemand van HR of met een vertrouwenspersoon: bijna driekwart geeft aan dit nooit te doen.

Figuur 5.2 In hoeverre wordt seksueel grensoverschrijdend gedrag besproken op uw werk? (nmin=1776)

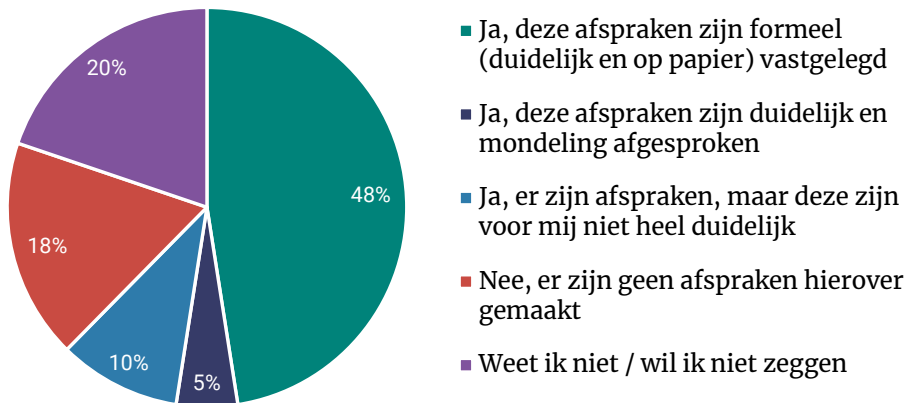
We zien de volgende relevante verschillen tussen groepen:

- Vrouwen praten vaker met collega's over seksueel grensoverschrijdend gedrag dan mannen. Relatief jonge medewerkers (18 tot 39 jaar) praten vaker met naaste collega's dan oudere medewerkers.
- In niet-commerciële sectoren wordt vaker met collega's en leidinggevendenden gepraat over seksueel grensoverschrijdend gedrag dan in andere sectoren.
- Als men zelf seksueel grensoverschrijdend gedrag heeft meegemaakt, hebben ze het eerder over dit onderwerp met collega's, leidinggevendenden en de vertrouwenspersoon.

Helpt heeft naar eigen zeggen duidelijke afspraken op het werk over omgangsvormen

Ongeveer de helft (53%) geeft aan dat er op het werk duidelijke afspraken zijn gemaakt over de omgangsvormen. In bijna alle gevallen zijn deze op papier vastgelegd. Tien procent geeft aan dat er wel afspraken zijn gemaakt, maar vindt deze afspraken niet duidelijk. Een vijfde heeft geen afspraken op het werk over omgangsvormen, een even grote groep weet het niet.

Figuur 5.3 Zijn op uw werk afspraken gemaakt over (on)gewenste omgangsvormen? (n=2285)

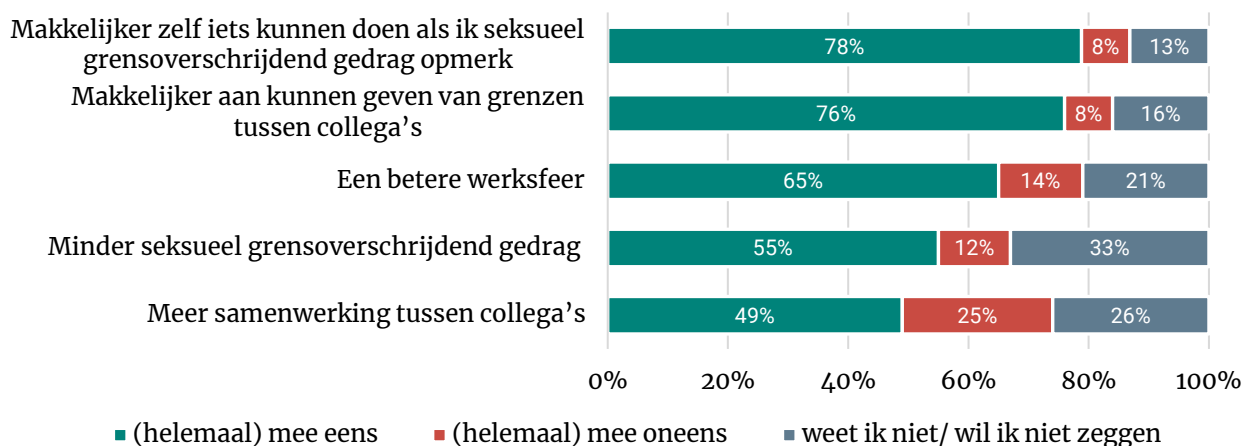
De volgende verschillen tussen groepen vallen op:

- Voor jongere medewerkers van 18 tot 39 jaar zijn de gemaakte afspraken vaker onduidelijk, dan voor oudere medewerkers.
- In de landbouw, bouw- en nutsindustrie en in de commerciële sector zijn minder vaak afspraken gemaakt over omgangsvormen. Bij de overheid zijn deze afspraken het vaakst wel (duidelijk) afgesproken of vastgelegd.
- Leidinggevendenden geven vaker aan dat er duidelijke en formele afspraken bestaan over omgangsvormen.

Gesprek leidt tot eerder actie ondernemen en grenzen aangeven

Hierboven zien we dat er bij een deel van de Nederlanders op het werk afspraken zijn gemaakt. Aan degenen bij wie deze afspraken ook duidelijk zijn (53%), is gevraagd welke gevolgen dit heeft. Een ruime meerderheid van hen geeft aan dat zij nu makkelijker zelf iets kan doen als zij dit gedrag opmerkt en dat zij makkelijker grenzen kan aangeven tussen collega's. Voor twee derde leidt het tot een betere werksfeer. Ongeveer de helft denkt dat het leidt tot daadwerkelijk minder seksueel grensoverschrijdend gedrag, een derde weet dit niet of wil het niet zeggen. Een ongeveer even grote groep denkt dat het zorgt voor meer samenwerking tussen collega's. Een kwart is het hiermee oneens en een kwart weet het niet.

Figuur 5.4 Het gesprek over (on)gewenste omgangsvormen leidt tot ... (nmin=1127)

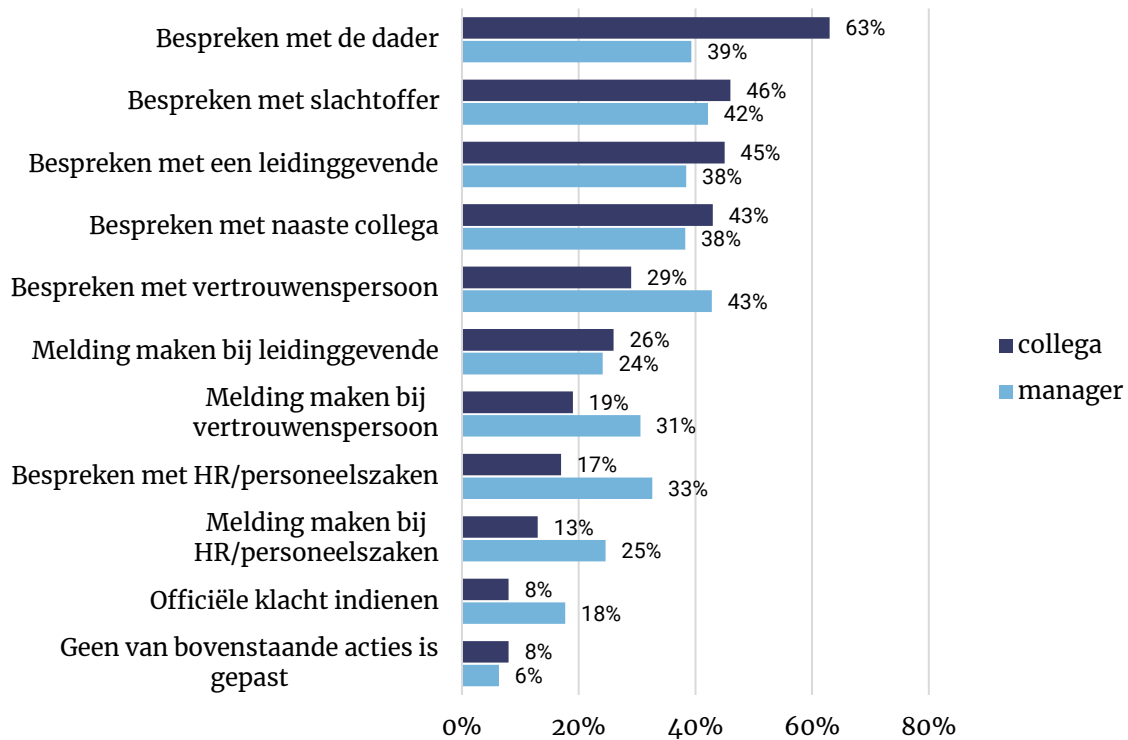
We zien de volgende verschillen tussen groepen:

- Mannen zijn het vaker oneens met dat het gesprek leidt tot een betere werksfeer en meer samenwerking. Vrouwen vaker geven aan dat ze makkelijker zelf actie kunnen ondernemen als ze seksueel grensoverschrijdend gedrag opmerken.
- Met name medewerkers van 18 tot 39 jaar ervaren dat het gesprek leidt tot een verbetering op alle vijf de punten (actie ondernemen, grenzen aangeven, werksfeer, de mate van seksueel grensoverschrijdend gedrag en samenwerking). Oudere werknemers weten het vaak niet.
- In de niet-commerciële sector ervaart men vaker een betere sfeer, meer samenwerking, het beter kunnen aangeven van grenzen en het makkelijker zelf actie kunnen ondernemen als gevolg van het gesprek. Dit geldt ook voor medewerkers die zelf seksueel grensoverschrijdend gedrag hebben meegemaakt.

Twee derde zou collega aanspreken op ongepaste grap, HR vaker ingezet wanneer manager betrokken is

Welke acties Nederlanders gepast vinden als er op het werk ongepaste seksueel getinte grappen worden gemaakt, hangt onder andere af van wie deze grappen maakt. Als een collega deze grappen maakt, kiest tweederde ervoor om het met deze collega zelf te bespreken (63%). Als een manager de grappen maakt, zou 39 procent het met deze 'dader' bespreken. In beide gevallen bespreken Nederlanders dit relatief vaak met het slachtoffer, een leidinggevende of een naaste collega. Als een manager de grappen maakt, vindt men vaker dat een gesprek of melding met HR of een vertrouwenspersoon gepast is dan als een collega de grappen maakt. Een officiële klacht indienen wordt het minst vaak gedaan: 18 procent in het geval van de manager en 8 procent in het geval van de collega.

Figuur 5.5 Kunt u aangeven welke acties u gepast zou vinden in de volgende situaties: in het geval dat een [collega / manager] ongepaste seksueel getinte grappen maakt op werk. (n = 2285)

De volgende verschillen tussen groepen vallen op:

In de situatie dat een collega deze ongepaste grappen maakt

- Met name medewerkers bij de overheid zouden dit bespreken met het slachtoffer. Binnen de niet-commerciële sector zou men dit vaker bespreken met een collega of leidinggevende dan in andere sectoren.
- Met name leidinggevendenden zouden het bespreken met de dader.
- Medewerkers die *niet* zelf seksueel grensoverschrijdend gedrag hebben meegemaakt vinden vaker dat geen van de genoemde acties gepast is.

In de situatie dat een manager deze ongepaste grappen maakt

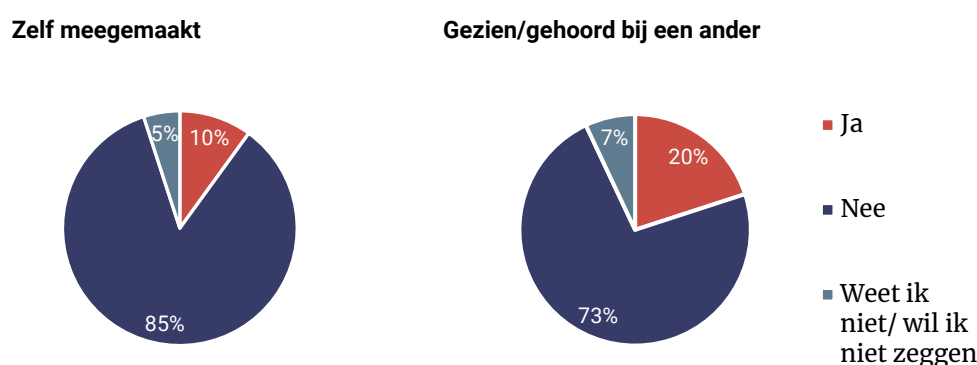
- Mannen zouden het eerder met de dader of het slachtoffer bespreken terwijl vrouwen vaker een melding zouden maken bij HR of de vertrouwenspersoon en met een naaste collega zouden praten.
- Leidinggevendenden en directieleden zouden het voorval eerder met de dader bespreken dan medewerkers in een uitvoerende of ondersteunende functie.
- Medewerkers die *niet* zelf seksueel grensoverschrijdend gedrag hebben meegemaakt vinden vaker dat geen van de genoemde acties gepast is.

5.2 Seksueel grensoverschrijdend gedrag zelf meegemaakt of gezien op werk

Tien procent heeft zelf seksueel grensoverschrijdend gedrag op het werk meegemaakt het afgelopen jaar

Tien procent van de werkende Nederlanders heeft zelf in de afgelopen 12 maanden seksueel grensoverschrijdend gedrag meegemaakt op de werkvloer. Een vijfde heeft dit gezien of gehoord bij een ander. Meestal heeft iemand dit één of twee keer meegemaakt of gezien of gehoord, een kleinere groep vaker.

Figuur 5.6 Heeft u in de afgelopen 12 maanden seksueel grensoverschrijdend gedrag meegemaakt op de locatie waar u (vooral) werkt? (n=2285)

De volgende verschillen tussen groepen vallen op:

- Vrouwen hebben vaker seksueel grensoverschrijdend gedrag meegemaakt op het werk (13%) dan mannen (7%).
- Het gedrag lijkt vaker voor te komen in niet-commerciële sectoren (15%) dan in andere sectoren (7% tot 8%). Ook in werkomgevingen die openbaar toegankelijk zijn voor anderen wordt dit vaker meegemaakt.
- Leidinggevenden/managers hebben dit gedrag vaker zelf meegemaakt dan directieleden/eigenaren (13% tegenover 6%).

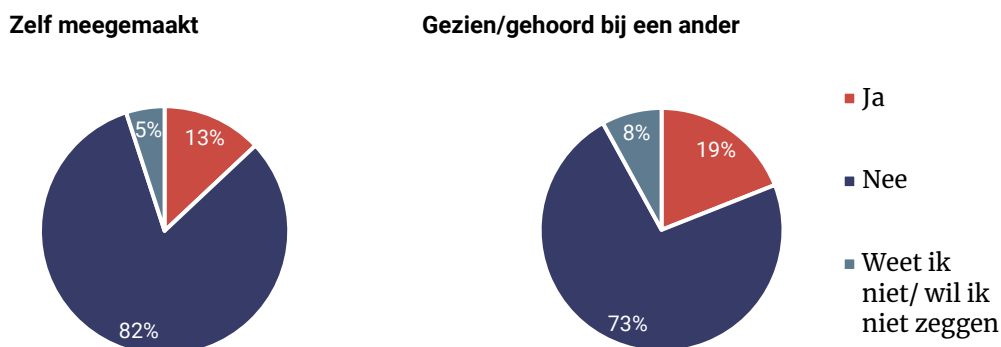
Een vergelijkbaar patroon is zichtbaar voor het zien of horen van dit gedrag bij anderen op werk:

- Mensen werkzaam in een niet commerciële sector, inwoners die werkzaam zijn in een omgeving die toegankelijk is voor klanten of publiek en leidinggevenden of managers hebben relatief vaak seksueel grensoverschrijdend gedrag bij een ander op het werk gezien of gehoord.
- Als men zelf seksueel grensoverschrijdend gedrag heeft meegemaakt, hebben ze dit ook vaker waargenomen op het werk bij een ander.

Twijfel over ongewenste situaties op het werk, met name over opmerkingen

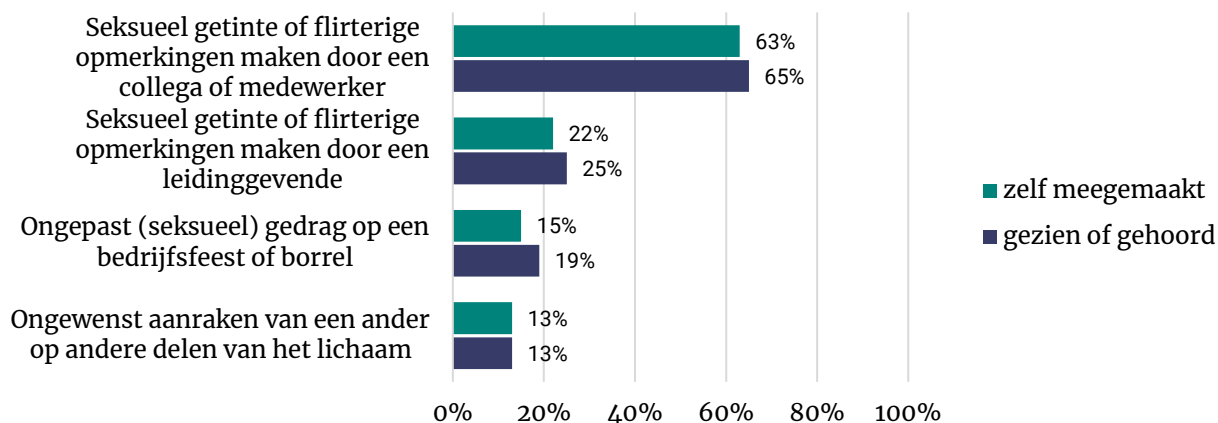
In het afgelopen jaar heeft 13 procent een situatie zelf meegemaakt waarover zij twijfelde of het seksueel grensoverschrijdend gedrag was. Een vijfde (19%) twijfelde over een situatie die zij hebben gezien of gehoord bij een ander.

Figuur 5.7 Heeft u in de afgelopen 12 maanden gedrag meegemaakt waarvan u twijfelde of dit seksueel grensoverschrijdend gedrag was? (n=2285)

Als men twijfelde over of de situatie seksueel grensoverschrijdend gedrag betrof, ging dit in de meeste gevallen om seksueel getinte of flirterige opmerkingen van een collega of medewerker. Een vijfde twijfelt over opmerkingen die gemaakt zijn door een leidinggevende. Gedrag op een bedrijfsfeest of -borrel en het aanraken van een ander kunnen ook tot twijfel leiden. Andere situaties werden door 7 procent of minder genoemd (niet in figuur). Sommige geven aan dat zij twijfelen over gedrag of opmerkingen door een klant, cliënt of patiënt.

Figuur 5.8 Waarover twijfelde u? – de vier vaakst genoemde situaties (zelf meegemaakt n=291; gehoord of gezien n=419)

De volgende verschillen vallen op tussen groepen:

- Mannen hebben minder vaak dan vrouwen situaties op het werk meegemaakt waarover ze twijfelden of het ging om seksueel grensoverschrijdend gedrag.
- Nederlanders werkzaam in een niet-commerciële sector en Nederlanders die in een werkomgeving werken die toegankelijk is voor anderen, hebben relatief vaak dit soort situaties meegemaakt. Leidinggevend en anderen nemen vaker dit soort situaties bij anderen waar dan directieleden en andere medewerkers. Ook maken ze dit vaker zelf mee dan directieleden.
- Leidinggevend en Nederlanders die in een toegankelijke werkomgeving werken, hebben eveneens vaker situaties bij anderen op het werk waargenomen waar zij over twijfelden.
- Nederlanders van 18 tot 39 jaar oud hebben vaker situaties bij een andere gezien of gehoord waar zij over twijfelden dan oudere groepen.

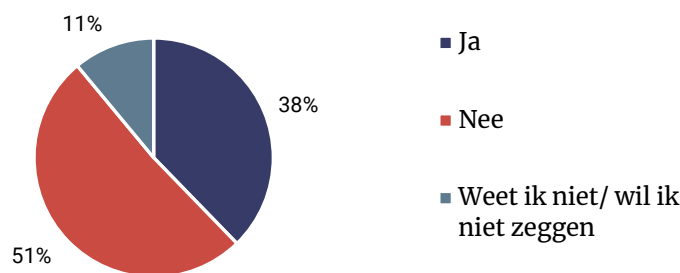
- Tot slot hebben mensen die zelf grensoverschrijdend gedrag hebben meegemaakt, dit ook eerder waargenomen op werk bij anderen.

5.3 Actie ondernemen op werk

Helpt onderneemt geen actie na zelf meemaken grensoverschrijdend gedrag op het werk

Van de Nederlanders die zelf seksueel grensoverschrijdend gedrag meemaakte op het werk afgelopen jaar, heeft de helft *geen* actie ondernomen. Een groep van 38 procent heeft dit wel gedaan, door dit te bespreken met collega's, degene die het gedrag vertoonde aan te spreken of een melding te maken.

Figuur 5.9 U gaf aan dat u in de afgelopen 12 maanden zelf wel eens seksueel grensoverschrijdend gedrag meemaakte op de locatie waar u werkt. Heeft u toen actie ondernomen? (n=229)

Werknemers van 18 tot 39 jaar hebben relatief vaak *geen* actie ondernomen na het meemaken van seksueel grensoverschrijdend gedrag op het werk (60%).

Geen actie omdat incident niet ernstig genoeg voelde

In de meeste gevallen onderneemt iemand geen actie omdat diegene het incident niet erg genoeg vond (53%). Een kwart doet dit niet omdat hij of zij zich er ongemakkelijk bij voelde. Een vijfde voelde de ruimte niet of twijfelde over de situatie. Vijftien procent wilde de werksfeer niet verpesten en een even grote groep wist niet hoe ze acties moesten ondernemen.

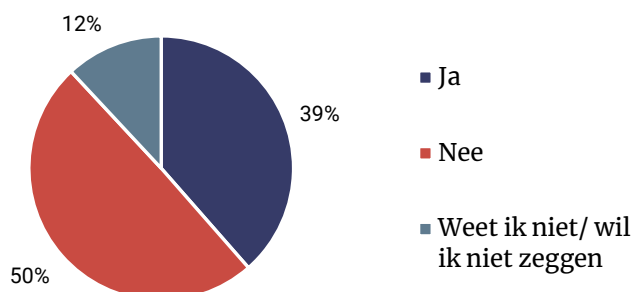
Figuur 5.10 U geeft aan dat u geen actie ondernam nadat u zelf seksueel grensoverschrijdend gedrag meemaakte. Kunt u aangeven waarom u dat niet deed? (n=115)

Helpt neemt geen actie na zien of horen grensoverschrijdend gedrag op het werk

Van de Nederlanders die op het werk grensoverschrijdend gedrag bij een ander hebben gezien of gehoord, heeft eveneens de helft *geen* actie ondernomen. Een groep van 39 procent heeft dit wel gedaan, door het gesprek met de dader aan te gaan, met het slachtoffer te praten, een melding te maken of de leidinggevende in te schakelen.

Figuur 5.11 U gaf aan dat u in de afgelopen 12 maanden wel eens seksueel grensoverschrijdend gedrag heeft gezien of erover heeft gehoord op de locatie waar u werkt. Heeft u toen actie ondernomen? (n=441)

Een paar verschillen vallen ons op:

- Medewerkers bij de overheid en medewerkers in de landbouw, bouw- en nutsindustrie ondernemen *minder* vaak actie dan Nederlanders werkzaam in de commerciële of niet-commerciële sector.
- Leidinggevenden gaan vaker over tot actie na het waarnemen of horen over seksueel grensoverschrijdend gedrag op het werk dan medewerkers in een uitvoerende of ondersteunende functie.

Geen actie omdat incident niet erg genoeg was of omdat er actie werd genomen

Een vijfde kwam niet in actie omdat zij het incident niet erg genoeg vond. Een groep van 12 procent voelde hier geen ruimte voor en 10 procent wist niet hoe zij actie moest ondernemen. Bijna 40 procent geeft een andere reden op, hier wordt vaak genoemd dat er al actie was ondernomen door iemand anders of het slachtoffer zelf.

Figuur 5.12 U geeft aan dat u geen actie ondernam nadat u seksueel grensoverschrijdend gedrag heeft gezien of erover heeft gehoord. Kunt u aangeven waarom u dat niet deed? (n=219)

5.4 Conclusie

Dit hoofdstuk gaat over een nieuw onderdeel van de vragenlijst, waardoor er geen vergelijking met de vorige vragenlijst kan worden getrokken.

Nederlanders ervaren dat er begrip is op het werk voor elkaars standpunten over seksueel grensoverschrijdend gedrag en dat het makkelijker is geworden om hierover te praten. Desalniettemin merkt een groep dat er verschil van mening is op het werk over wat onder seksueel grensoverschrijdend gedrag valt en wat niet. Als men over seksueel grensoverschrijdend gedrag praat op het werk, is dit het vaakst met collega's die dichtbij staan.

De helft van de werkende Nederlanders geeft aan dat er op het werk duidelijke afspraken zijn gemaakt over omgangsvormen. Door het gesprek over omgangsvormen kan ruim driekwart makkelijker tot actie overgaan of grenzen aangeven in het geval van seksueel grensoverschrijdend gedrag. Als een collega ongepaste seksueel getinte grappen zou maken, zouden de meeste Nederlanders deze collega hierop aanspreken. Als een manager dit zou doen, zouden vier van de tien deze manager hierop aanspreken. De vertrouwenspersoon of HR inlichten zou men eerder doen als een manager de desbetreffende grap maakt dan als een collega de grap maakt.

Een op de tien van de werkende Nederlanders heeft zelf het afgelopen jaar seksueel grensoverschrijdend gedrag meegemaakt op het werk. Een op de vijf heeft dit op het werk gezien of erover gehoord het afgelopen jaar. Ook is er een groep die twijfelt over de situatie die zij zelf meemaakte of over de situatie bij een ander. In de meeste zogenoemde twijfelgevallen ging het om seksueel getinte of flirterige opmerkingen door een collega of medewerker.

In de helft van de gevallen (zelf meegemaakt of gezien/gehoord) werd er geen actie ondernomen. De vaakst genoemde reden hiervoor is dat men het incident niet erg genoeg vond of dat er al actie werd ondernomen door iemand anders.

Vrouwen hebben vaker seksueel grensoverschrijdend gedrag op het werk meegemaakt, net als Nederlanders werkzaam in een niet-commerciële sector of in openbare/toegankelijke werkomgevingen. Vrouwen en Nederlanders werkzaam in een niet-commerciële sector vinden vaker dat er meer gedaan moet worden op het werk om seksueel grensoverschrijdend gedrag bespreekbaar te maken, praten zelf vaker over seksueel grensoverschrijdend gedrag op het werk en ervaren meer positieve gevolgen van afspraken over dit onderwerp op het werk.

A Bijlagen

A.1 Achtergrondkenmerken respondenten

Tabel 1 Achtergrondgegevens van de steekproef (n=3.902)

Kolom A	Aantal	Percentage (ongewogen) ⁵
Geslacht		
• Man	1.832	47%
• Vrouw	2.059	53%
• X (genderneutraal) ⁶	11	0%
Leeftijd		
• 18-39 jaar	1.177	30%
• 40-64 jaar	1.745	45%
• 65+ jaar	980	25%
Regio		
• West (UT, NH, ZH)	1671	43%
• Noord (GR, FR, DR)	417	11%
• Oost (OV, GD, FL)	855	22%
• Zuid (ZL, NB, LB)	959	25%
Identificeert als lhbtqia+		
• Ja	266	7%
• Nee	3.608	92%
• Zeg ik liever niet	28	1%
Migratieachtergrond		
• Geen migratieachtergrond	3755	97%
• Wel migratieachtergrond	133	3%
Religie		
• Geen geloof	2332	61%
• Christelijk	1258	33%
• Islamitisch	37	1%
• Joods/Hindoeïstisch/Boeddhistische	21	1%
• Anders	176	5%

⁵ De percentages bij geslacht, leeftijd, opleiding, regio en stemgedrag bij de Tweede Kamerverkiezingen in november 2023 zijn in de rest van de rapportage gewogen.

⁶ Deze groep is te klein om uitspraken over te doen. Er zullen in de rapportage geen uitsplitsingen worden gedaan voor mensen die genderneutraal zijn.

A.2 Het I&O Research Panel

I&O Research Panel

Het I&O Research Panel is geworven op basis van aselechte personen- en huishoudensteekproeven op traditionele manier (geen zelfaanmelding). Het I&O Research Panel werkt met een spaarprogramma, waarbij deelnemers punten sparen afhankelijk van de lengte en complexiteit van de vragenlijst. Deze punten kunnen later worden ingewisseld voor een Bol.com-tegoed of een donatie aan een goed doel.

Steekproef en representativiteit

Door een steekproef te trekken uit het I&O Research Panel is ernaar gestreefd een zo representatief mogelijk beeld te verkrijgen van de Nederlandse bevolking van 18 jaar en ouder. In de praktijk zijn sommige groepen echter enigszins ondervertegenwoordigd. Op de uitkomsten van het onderzoek is daarom een weging toegepast, waarbij er wordt gecorrigeerd voor verschillen in geslacht, leeftijd, opleiding, regio en stemgedrag bij de Tweede Kamerverkiezingen in maart 2021 tussen de samenstelling van de netto-steekproef en de bevolking van Nederland. Het gewogen bestand is op deze kenmerken hierdoor representatief voor de Nederlandse bevolking (18+). De weging is uitgevoerd op basis van de zogenaamde 'gouden standaard' (CBS).

Contactgegevens

Ipsos I&O Enschede

Zuiderval 70

Postbus 563

7500 AN Enschede

053 - 200 52 00

KVK-nummer 08198802

info@ioresearch.nl

www.ioresearch.nl

Ipsos I&O Amsterdam

Piet Heinkade 55

1019 GM Amsterdam

020 - 308 48 00

info@ioresearch.nl

